Թ. ՏԱՐԻ 3449 (Ն. Տ.) 23 ՕԳՈՍՏՈՍ 1895 — 11 ՕԳՈՍՏՈՍ 1895 — 3 ՐԷՊԻԼ ԷՎԷԼ 1313 — ՈՒՐԲԱԹ

20 ՓԱՐԱ

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ՈՐ ԵՒ ԻՍԷ ԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳԻՐ
Գալաթիա, Կ. Պոլիս

درسعادت غزته‌سی آره‌وك اداره‌سی

Direction du journal AREVELK
Galata, CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ
ՕՐԱԳԻՐ
Քաղաքական եւ Ազգային

20 ՓԱՐԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ համար Տարեկան դահեկան արժէք	150
» » Վեցամսեայ » »	75
» » Եռամսեայ » »	40
Օտար երկիրներէ Տարեկան մուտք	56
» » Վեցամսեայ »	28
Ընտիր թուղթի վրայ մասնաւոր տպագր. Տարեկան Օտ. Ոսկի	2
Գաւառաց թղթատարի ծախքը վերոհիշեալ	Գրուշ 50

Խմբագրութենէն ուղղուած նամակ այլ գրութիւն

Les annonces sont reçues
AUX BUREAUX DU JOURNAL

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԶԵՌՆԱՐԿՈՒԹԻՒՆ

—Ո՛ւր մնաց Տ-ՓԼ-ին ներկայացումը։ Այս հարցումը զոր լսեցինք չատերէն, մենք ալ կրկնեցինք, առանց որոշ պատասխան մը ստանալու։ Եւ սակայն կաղմակերպուելիք ցերեկոյթը պատահական բան մը չէր որ կարեւորութենէ զուրկ մնար և կամ արդէն իսկ տրուելու վրայ եղող ներկայացումներէ մէկը որուն ընդհատումը կամ յապաղումը ուշադրութիւն չի գրաւէր։ Մինչտ հաճոյալի է և պէտք ըլլայ, հայերէն ներկայացումը որ քիչ անգամ տեղի կ'ունենայ և անոր պրպիտնաւորման նպատակէտը, որ զուտ դեղարուեստական է, — դերասան ու դերասանուհի պատրաստել, — աւելի լուրջ հանգամանք մը կուտայ այս փորձին։

Հասարակութիւնը, որչափ որ կը ըմբռնէ իմանալ յայտնուած տրամադրութիւններէն, հաճոյքով լսեց այսպիսի գաղափարի մը յղացումը որուն գործադրութիւնը քայլերելու չպիտի վարանի։ Խաղը որոշուած ու ներկայացման արտօնութիւնը չատոնց ստացուած է։ Մինչեւ իսկ Իւսկիւտարէն հրաւէր ուղղուած էր այս թատերական ներկայացման նախաձեռնութիւնն ստանձնող երիտասարդին՝ Բերայէն եւ Իւսկիւտարի մէջ ալ կրկնել Տ-ին։ Եւ թերեւս Գալատացիի ազգայիններն ալ, որոնք անման չեն մնար որ և է ազնիւ ու հանրօգուտ ձեռնարկութեան մէջ, այսպիսի յօժարութիւն մը ցուցնէին ինքնաբերաբար։

Եւ սակայն գործը կը մնայ կիսատ, որովհետեւ Պոլիս գտնուող դերասաններուն ու դերասանուհիներուն միջեւ համաձայնութիւն գոյացնելը դժուար կ'ըլլայ, եթէ ոչ անկարելի։ Ամէն մէկն իր քմահաճոյքները, իր նկատումները ունի որոնց առնչուելու հարկ է տեղի տալ։ այսինչը իրեն առաջարկուած դերը կ'ընդունի պայմանով մը որ ուրիշները կը հեռացնէ։ ուրիշ մը խուսափողական պատասխան կուտայ։ դերասանուհիները մանաւանդ, այն ի՛նչ ծիծեռնումներով, ի՛նչ դժուարահաճութիւնով կարծիք կը յայտնեն։ կան որ կը մերժեն առարկելով թէ առաջին դիմումը իրենց չէր եղած։ ուրիշներ կ'ընդունին՝ եթէ ամիսոյ չորրորդի համար պայման կնքուի իրենց հետ։ այս դժուարութիւններուն մէջտեղ, անոնք որ արդէն անկեղծապէս հաւանութիւն յայտնած էին, կը սկսին ձեռք քաշել։

Ահա թէ ինչո՛ւ կը յապաղի Տ-ԼԼ-ին ներկայացումը, զոր կաղմակերպելու աշխատող արուեստասէրը չէ վհատած, և կը լսենք թէ պիտի սպասէ Պոլսէն բացակայ գտնուող քանի մը ծանօթ դերասաններու և դերասանուհիներու վերադարձին, անոնց հետ ալ բանակցութեան վերջին փորձ մը ընելու համար։ Եւ եթէ դարձեալ չի յաջողի։ . . .

Այս մանրամասնութիւնները չօչափեցինք, ո՛չ միայն այդ ներկայացման յաջողութեանը փափագող ըլլալով, այլ մանաւանդ անոր համար որ թատերական ձեռնարկութիւններուն անյաջողութեան գաղանիքը կը գտնենք անոր մէջ։ Մեր դերասանները վարժուած են հասարակութենէն գանգատելու թէ զիրենք չի քաջալերեր, թէ թատերասրահները հայերով չէ որ կը լեցուին, թէ նիւթական նեղութիւններու մէջ կը մնանք արուեստագէտ մը պահանջուած խղճմտութիւնը և ուշադրութիւնը։ Ու երբ հասարակութեան սիրտը կը տաքնայ բեմին և դերասաններուն վրայ, լքում մը կը նշմարուի անոնց քով, որ կը ցնտէ ամէն բարի տրամադրութիւն։ Իրա՛ւ, մեծ բան մը չեն սպասեր ցերեկոյթէ մը կամ անոր յաջորդելիք մէկ երկու երեկոյթներէ, բայց սկզբնաւորութիւն մը ըրած կ'ըլլան որ եթէ չի յաջողի, գոնէ չընդհատեր իրենց սովորական գործունէութիւնն։ Հակառակ պարագային մէջ, հայ բեմը կը բանայ իրենց առջեւ նոր ասպարէզ մը՝ յաջողութեան փայլուն շրջաններն յիշեցնող։ Կը հասկնանք թէ դժուար է, ինչպէս ամէն արուեստագէտի, նոյնպէս դերասանին համար, երեսուն քառասուն տարի ետքը ետ դառնալ իր ընթացած ճանչէն, երիտասարդական կորով մը վերստանալ ու նորէն յաջողութիւն փորձել, երբ խորշումներ կ'երեւին արդէն իր ճակտին վրայ, ճերմակ թելեր իր մազերուն մէջ ու ձայնը կորնչած է իր առուգութիւնը։ Բայց գոնէ իրենց յաջորդներ պատրաստելու համար, պէտք է համակերպէն այս զոհողութեան, նոյն իսկ զոհողութիւն մը ենթադրելով իրենց ուղղուած հրաւէրին ընդունելութիւնը, ու համերաշխութեան ոգի մը ցոյց տային։ Քիչ մը ևս, ու այս ձեռնարկութիւն ալ կրնայ անյաջողութեան մատնուիլ, և ո՛վ գիտէ. երբ և ո՛վ պիտի գայ այս տեսակ փորձ մը փորձել։ Տ.

ՆՈՐ-ԱՅԽԱՐՀԻ ՀԱՅԵՐԸ

Գալիֆոռնիոյ մեր ազնիւ Թղթակիցը շատ կարեւոր և յոյժ հետաքրքրաշարժ տեղեկութիւններ կը հաղորդէ մեզ՝ Նոր-Աշխարհի հայ գաղթականներու կեանքին պարագաներուն վրայ, որոնք իրենց սրբատաճիկ ու տխրեցուցիչ հանգամանքով կրկնապէս կը շահագրգռեն մեզ։ Մինչեւ հիմա ոչ մէկ թղթակից այսքան ընդարձակ, այսքան լիուլի, այսքան ճշգրիտ ծանօթութիւններ չէր հաղորդած այն թշուառ ու տարաբախտ արկածախնդիրներուն վրայ որոնք՝ ոսկիին անդիմադրելի ձգողութենէն հրապուրուած՝ նետուեր են ովկիանին մոլորուն ալիքներուն մէջ ու քշուեր են գէպ ի լուսաւոր երկիրներն անդամանդի ու ոսկիի։ Աւա՜ղ, ի՜նչ տաժանելի կեանք, ի՜նչ ահաւոր վախճան։

Սրտաշարժ ու ճշգրիտ երանգներով կը պատմէ թղթակիցն այս բախտախնդիր հայերուն կեանքը, տոկուն և կորովի կեանք որ սակայն կը փչրուի կը խորտակուի օտարութեան մէջ, անսահման դաշտերու և լեռներու ամայութեանց մէջ, անտէր, անտիրական։

Այն դէմքերուն մէջ զորս կարգա մեր աչքին առջեւէն կանցնէ՝ քսանմեկի թափորի մը պէս, ամենէն հետաքրքրաշարժն ու ամենէն եզական է այն ծերունազարդ հայուն դէմքը, որ Քուինսպանտի խորը, Պաուլնի մէջ քաշուած, ճգնաւորի միջնադարեան կեանքով կ'ապրի։

Իրարմէ բոլորովին տարբեր այն շրջանները որոնցմէ անցած էր Ցակոբ Տէր-Մինասեան, սաստիկ հետաքրքրած էր զիս. հետեւապէս կուզէի իր Պոլսական կեանքին վրայ ընդարձակ տեղեկութիւններ առնել այն անձերէն որոց անունը տուած էր մեր թղթակիցն, և որոնք իր բարեկամներն էին եղած այն թուականին երբ մայրաքաղաքս կը գտնուէր տակաւին։ Կ'ըսէ թէ Ռեթէոսեան հայկաբանը կը ճանչնայ. մտածեցի որ այս անձը Ռեթէոս էֆ. Թադէոսեանը պիտի ըլար, և գայի տեսնել զինքը։ Ոչ նուազ եզական դէմք մը նաև Ռեթէոս էֆէնտին, որ կրնայ հանդանի պատմութիւն մը համարուիլ վերջին երեսուն քառասուն տարուան ազգային զանազան դէպքերուն համար, զորս գոց գիտէ ու գարմանալի յիշողութեամբ կը պատմէ, թուականներ ու մանրամասնութիւններ շարելով։ Դժբախտաբար չկրցայ հետաքրքրութիւնս յագեցնել Ամերիկայի հայ մենակեանցի մասին, զոր ինաւ չէր յիշեր։

Բայց այս առթիւ պատմեց ուրիշ հայու մը պատմութիւնը, որ ոչ նուազ հետաքրքրական էր։

Ասկից մօտ քառասուն տարի առաջ Հասգիւղի մէջ աւետարանական պատուելի մը կը յաջողի հմնոզել պատանի մը, Թաղային վարժարանին պաշտօնեաներէն Թորոս Զօրեան վարժապետին զաւակը, Զօրա Զօրեան, միականի՝ բայց գեղեցիկ կազմուածքով։ Երիտասարդն այն առտիճան կը յաջխչակուի որ երբ պատուելին ճամբայ կելլայ Հասգիւղէն՝ Ամերիկա դառնալու համար, կը ձգէ հայրը, մայրը, ու պատուելին կ'ընկերանայ։ Այս վերջինը կը համոզէ պատանին թէ զինք պիտի որդեգրէ։ Ու շոգենաւ կը նստին Ամերիկա ուղեւորելու համար։ Երբ բաւական կը հեռանան, յանկարծ իր պաշտօնին վերհութեան անդիտակ կրօնաւորին ընթացքը կը փոխուի. ո՞ւր էր այն սիրալիր, հոգատար, անուշ բերան մարդը. փոխանակ հօր մը պէս վարուելու խեղճ Զօրեանին հետ, կը սկսի անողոք տիրոջ մը ձեւերը գործածել. իր սպասաւորը, իր գերին կ'ընէ զայն, ու մինչեւ որ Ամերիկա կը հասնին. հէք երիտասարդը իրաւ ճշմարիտ ստրուկ մը դարձած էր։ Արդեօք որչա՛փ զղջաց ու ափսոսաց իր ծնողքին խրատներուն և յորդորներուն մտիկ ըրած չըլլալուն. չատ ուշ էր սակայն իր վիճակին դարման մը տանելու համար։ Գլուխը ծռեց և համակերպեցաւ Պատուելին իր տունը տարաւ իր գերին և իր անողոք ընթացքը չարունակեց անոր հետ, չարաչար աշխատցուցնելով զայն։

Իր այդ յուսահատ ու լքեալ վիճակին մէջ փրկարար հրեշտակ մը վրայ կը հասնի սակայն։ Մանկամարդ ամերիկուհի մը, որ պատուելիին տունը կը մտնար կ'ելլար, կը համակրի այդ հայ երիտասարդին ու միտքը կը դնէ ազատել զայն այդ ստրուկի վիճակէն։ Պատուելին կարծես չչաւսաց հէք տղան հեռացնելով իր ծոնդաւայրէն, կորցնով հարն ու մօրը գրդովանքէն, ու իբրեւ ստրուկ գործածելով, այո՛, այսչարը բաւ չհամարելով, միտքը կը դնէ ծախել զայն։

Բարեսիրտ Ամերիկուհին այս լուրը առնելուն պէս Զօրեանին քովը կ'երթայ ու եղերութիւնը կ'իմացնէ անոր, ու միանգամայն կը սարսիպ որ երկտող մը գրէ՝ իր ազգութիւնն ու հպատակութիւնն յայտնող։ Անճանաչէր աղջիկը այս թուղթը առնելուն պէս կը տանի օսմ. կառավարութեան տեղւոյն ներկայացուցիչին ու գործը տեղն ի տեղոյը կը պատմէ։ Հիւպատոսը, հասկնալով թէ պատուելին ո՛ր օրը և ո՛ւր պիտի վաճառէր իր գերին, այդ օրը կը ներկայանայ հոն ու իսկոյն կը ճանչնայ միականի հայը։ Կը մտնայ գերեվաճառին ու ետ կուգէ անոր գերին առարկելով որ անիկա օսմ. հպատակ հայ էր ու հետեւապէս ինք իրաւունք չունէր իբրեւ գերի վաճառելու։ Պատուելին, տեսնելով որ իր որսը ձեռքէն կ'ելլայ, ոգի ի բռին կը մաքառի անկից չբաժնուելու համար. իզուր. հիւպատոսը կ'առնէ երիտասարդը ու գերութենէն կ'ազատէ զայն։

Անգամ մը որ ազատ, Զօրա Զօրսեան փոխանակ հեռանալու Ամերիկայն ուր զինքը իբրեւ գերի պիտի վաճառէին, հոն կը մնայ, ինքնօգնութեամբ կը յաջողի բժշկութիւն սորվիլ և կ'ամուսնանայ ամերիկացի օրիորդի մը հետ, թերեւս անոր հետ որ փրկեց զինքը։

Դեռ կ'ապրի՝ յայտնի չէ ո՛ր քաղաքին մէջ, ընտանիքի ծերուկ հայր, գաւակներով շրջապատուած և հոգածու կնոջ մը կենակից, որ, կ'ըսէ Ռեթէոս էֆէնտի բարակ քմծիծաղով մը, հիմակ իր աշխատութեան արդիւնքովը կ'ապրեցուցնէ իր հայ ամուսինը։ ԵՐՈՒԱՆԴ

ՄԻԶԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՄԱԺՈՂՈՎ
ԶԳԱՍՏԱՐԱՆԱՑ

Բ.

Փարիզէն Սէն-Գիւլ և Սէվրը եղած այցելութիւնը մասնաւորապէս վերապահուած էին Համաժողովոյ տիկին անդամուհեաց, որք բնականաբար Մըլէան չայցելեցին. առաւօտեան ժամը 9ին ի Գոլֆ տը Ֆրանս համախմբուեցան Համաժողովոյ սիրուն անդամուհիք որոց թիւը 60ի մօտ էր, գաղղիացի և օտարազգի։

Ժամը 9½ին մեկնեցան կառքերով եւ ուղղակի Բանթէոն գացին, Հանրապետութեան ոգեւորեալ նախագահին գերեզմանն այցելելու. անդամուհիներէն ոմանք ծաղկեփունջեր դրին գերեզմանին վրայ կրօնական զգացմամբ առլցնուլ։

Բանթէոնէ գացին Ռոնսիէրժբրի, Էնվալիտ՝ Մեծն Նաբոլէոնի Լայլոց գերեզմաններն այցելեցին։ Կէս օրն անցեր էր և ստամոքսներն սկսան այլ ևս չնորհք խնդրել. հետեւաբար իսկոյն մտան Փարիզու չոգենաւային ընկերութեան Էվրոպէլ չոգենաւն, որ յատկապէս իրենց տրամադրութեանը տակ դրուած էր, պատուական նախաճաշ մ'ըրին, մինչեւ որ չոգենաւն անդգալաբար հասաւ Սէն-Գիւլ. սեղանի վրայ ալ այլայլ ատենախօսութիւնք և նուազածութիւնք եղան. այցելեցին Սէվրի ազգային գործարանը, գործաւորներուն սքանչելի ձեռարուեստները տեսնելով ամենքն ալ զմայլեցան. Միւզէի անցքին վրայ ամենուն լուսանկարներն հանուեցան խմբովին. ժամը 5ին դարձեալ մտան չոգենաւ, որ այլեւայլ նաւամատոյցներ հանդիպելով զանոնք իրենց տեղերը կը հանէր։

Բանտերու ընկերութիւնը հացկերոյթ մը տուաւ Էյֆէլի Աշտարակին մէջ, 200 հրաւիրելոց յորս կը նշմարուէին Միջազգային Համաժողովոյ Ցանձնախումբը, պաշտօնական ներկայացուցիչը և օտարազգի անդամք։

Հրաւիրեալք այնպիսի կարգաւ մը նստած էին, որ ըստ հաճոյս կրնային վայելել Փարիզու բանաւորման, որ անդգալաբար գիշերուան մէջ կ'անյայտանար և յետոյ հազարաւոր բոցաճաճանչ հրատներով կը վերածուէր։ Սոյն իրական տեսարանն անմոռաց պիտի մնայ յիշեալ հացկերոյթի ներկայ գտնուողներու մտքին մէջ։

Ներկայ էր Գաղղիոյ նախարարապետն՝ որ վիանգամայն պատուոյ նախագահն է Բանտերու ընկերութեան, ինչպէս նաեւ ներքին ու արդարութեան գործոց նախարարներն, և այլ երեւելի պաշտօնատարք գաղղիացի և օտարազգի։

Ցիշատակութեան արժանի են նախարարապետին ըրած ատենախօսութեան հետեւեալ մասերը։

«Պարոնա՛յք. ինձ առաջարկեցիք բաժակ պարպել յարուցչութեան և յաջխատակցութիւն Գաղղիոյ և օտար ազգաց. սիրով կ'ընդունիմ ձեր առաջարկութիւնն այն զգացմամբ զոր ամենքիդ ալ պիտի զգաք Պ. Լը-Էէսնի (Պելճիգայի Մերակուտի անդամ) մեր դրացւոյն այնքան ազնիւ և այնքան պերճախօս բաժակաճառէն վերջը. խօսեցաւ այնպիսի ծանրութեամբ, վեհութեամբ և յուզմամբ մը, որ բոլոր ունկնդիրներու սրտին խորերը թափանցեցին. եթէ ըրաւ մեր երկրին համար այս ամէն դրուատիքն՝ որուն համար երախտապարտ ենք, ըսելով թէ ամէն ատեն Գաղղիա ձեռք առած է վեհանձն դատերու պաշտպանութիւնն, յառաջդիմութեան նախաձեռնարկ եղած է միշտ, ինձ կը պատկանի նոյնպէս ըսել որ, եթէ Գաղղիան սոյն դերը կրցաւ խաղալ՝ դրացի ազգաց շնորհիւն էր, որոնցմէ գիտցաւ փոխառնուլ վեհանձնութեան ու արդարութենաց այն ամէն զգացմունքներն, ըստ որում շնորհիւ այն ամէն համակրանաց, որք Գաղղիան միացուցին բոլոր օտար ազգաց և որով մենք կրցանք երբեմն աշխարհիս մէջ քաղաքակրթութեան և յառաջդիմութեան դրօշակը փառաւոր ու պանծանօք բռնել։

«Պարոնա՛յք, չատ սահմանափակ եւ չատ կարճ մտաց տէր ըլլալու է մէկն, հասատտելու համար թէ այսօր յետ այնքան փոփոխմանց՝ որք աշխարհս կերպարանափոխեցին, ազգ մը բաւական լինի առանձինն կատարել այս ամէն աշխատութիւն, այն պայքարին մէջ զոր ամենքնիս մղելու ենք—վասն զի այս է մեր այսօրուան աշխատութիւն—թշուառութեան, մոլութեան և այն ամէն չարեաց դէմ, որ զմարդկութիւն կը պաշարեն երկրիս վրայ. չենք կրնար առանձինն պայքար մղել, պարտինք իրարու աջակցիլ. ուրեմն միացնենք մեր ջանքերը, մեր խորհուրդները և ներուի ինձ ըսել մեր սրտերը (Մոփհարոյթ—Ինֆ—ն)։

«Եթէ այս պահուս ձեզի եղած ընդունելութեան համար յուսի յիշատակ մը պահած չէք, կը յուսամ թէ այս գարուս վերջը դարձեալ մեզի պիտի գաք. մեծայոյս եմ թէ 1900 ին, յորում ցուցահանդէս մը պիտի ընենք ամենուս համար վերջացող տարին, ամենքնիս ալ դարձեալ այս սեղանին շուրջը պիտի միանանք. այն ատեն կրնանք ակնարկ մը նետել անցեալին վրայ. թաւալող հարիւր տարիներու վրայ. ա՜հ, արդարեւ տեղի ունեցան չատ փոփոխմունք, չատ յուզմունք, չատ պայքարք, ինչպէս որ էր մարդկութիւնն անցեալ դարերու մէջ այնպէս եղաւ և այս դարուս մէջ. սակայն այս դարուս վերջ կը տիրէ նոր զգացում մը զոր կ'ողջունենք եւ զոր ամենքնիս ալ մեր սրտին խորը կ'զգանք, որ է մարդկային թշուառութեան վրայ գթալու զգացումն, աչխարհիս վրայ տեսնուած չարեաց և թշուառութեանց թիւը պակասեցնելու փափաքը։

«Մարմնչել ընկերական թշուառութեան, տգիտութեան ու մոլութեան դէմ, միեւնոյն խնդրոյ այլ և այլ ձեւերն են. ունինք մեր սրտին մէջ սոյն զգացումը որ պատիւը պիտի ըլլայ այս դարուս, զի հակառակ այս ամէն թշուառութեանց՝ մարդկային ամենէն բարձր և ամենէն ազնիւ զգացումն ունեցած պիտի ըլլանք։

«Արդարեւ գաղափարներն օրուան մը մէջ իրենց ճամբան չեն առներ, մեր նախագահն ինձ կը յիշեցնէր 1892 թուականն և Լոնտոնի համաժողովն, որուն ես ալ մասնակցելու պատիւն ունեցայ. Պ. Կլէսօ կը յիշէ այն ամէն այցելութիւնները զորս միասին կ'ընէինք Անգլիոյ բոլոր զգաստարանաց։

«Պարոնա՛յք, մեր գործը չարունակենք, տարիները կարճ են, բայց ազգաց և մարդկութեան կեանքն երկայն է. ամէն բան մեզի հետ պիտի տանինք երբ աշխարհս ձգենք. մեր զգացումն եւեթ՝ զոր ունինք՝ գուցէ բան մը ընէ, յառաջդիմութեան, մարդկութեան և քաղաքակրթութեան այս մեծ խնդրոյն համար. ամենքնիս ալ այս գաղափարն ունենալու ենք որ մխիթարութիւն պիտի ըլլայ մեր վերջին օրերուն համար, թէ մեր բոլոր ջանքերն յուսկեսս չվատնուեցան և մեզի յաջորդող մարդկութիւնը պիտի տեսնէ իր թշուառութեանց նուազումն և նոր թուական մը՝ որոյ նոր-ծագ արշալոյսը կրնանք բարեւել։»

Նոյնպէս յիշատակութեան արժանի է արդարութեան գործոց նախարարին ըրած ատենախօսութեան հետեւեալ հատուածն.

«Արդարութիւնը պարոնայք, ինչպէս որ դուք կ'ըմբռնէք, ինչպէս որ ես ալ ձեզի հետ կ'ըմբռնեմ, չէ այլ եւս, ինչպէս էր յանցելումն, կուրօրէն հետեւութիւն և ըստ բաղդի պատասխանատուութիւն, արդարութիւն՝ զոր դուք կ'երեւակայէք, զոր միասին կը փնտռենք, է միշտ հեռասոյզ և ուշադիր բոլոր բարոյական օրինաց՝ որոյ կը հնազանդի իրմմտանքը, ներողամիտ է տկարաց և դթած տղայոց. այս այն արդարութիւնն է որ գիտէ ոչ միայն պատժել, այլ նաեւ յանցաւորը վերականգնել զործածելով միտգամայն ներողութիւն և խստութիւն։ Ահա սոյն արդարութենէ բոլոր ազգաց եւ երկրաց նոր օրէնսդիրքը պարտին ներշնչուիլ։» ՏՈՔԹ. ՊԱԼԵԱՆ

13 Օգոստ. 1895
Փարիզ

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ ԳԱՂԱՆՆԵՐԸ.— Ըստ պաշտօնական տեղեկագրոց՝ Բրիտանական Հնդկաստանի մէջ 1892ին 2963 հոգի վայրենի անասնոց զոհ եղած են, մինչդեռ 19025 (1891ին 21389) մարդ և իբր 81000 արջառ օձերէ սպանուած։ Կառավարութիւնն այս ահաւոր վնասուն խելամուտ ըլլալով, ընկերութեան վնասակար անասունները բնաջինջ ընելու համար վարձքով մարդ որոշեց։ Նոյն տարին սպանուեցան 85000 օձ, որուն ի փոխարէն տէրութիւնն 9700 ռուփի՝ գրեթէ 19,400 ֆրանք վարձք բաշխեց։

ԹԵՐԹՕՆ «ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի (53)

ԺԻԼ ՏԸ ԿԱՍԹԻՆ
ԲՕԼԻՆ ՏԸ ՄԵՐԻԱՆ

ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

Բոլին մտիկ չէր ըներ, կամ գէթ մտիկ կ'ընէր առանց լսելու... կը թուէր իրեն թէ կ'երազէր որ սոսկալի և հրեշային բան մը տեղի կունենար, այնքան սոսկալի, այնքան հրեշային որ իրական չէր երեւար իրեն... Շատ զարմացած էր իր առջեւ տեսնելով մարքիզը, իր ամուսինը, որ կը կարծէր թէ բոլորովին խոյս տուած է. յետոյ բոլոր այդ մարդերը զորս չէր ճանչնար, և որք չէր գիտեր ի՞նչ դժոխքէ մը դուրս ժայթքած էին զինք չարչարելու համար։ Դեռ ազէկ մը չէր հասկնար անցած դարձածը, իրմէ պահանջուածը... և երբ քօմիսէրն, իբրեւ եզրակացութիւն իր ըսած խօսքերուն, աւելցուց.—Տրամադրո՞ւ էք յօժարակամ հետ դարձնել զայն։ — Նախ չի հասկնալու երեւոյթ ունեցաւ և զարմացմամբ հարցուց.

—Ի՞նչ։

—Ձեր զաւակը, Իրվուա մարքիզին զաւակը։

—Կուզէք որ ձեզի՞ տամ։

—Որպէսզի մարքիզին յանձնեմ։

—Եւ եթէ մերժե՞մ։

—Ա՛լ չպիտի տեսնէք։

—Մարքը, ա՛լ Մարքը չը՞ պիտի տեսնեմ։

—Ոչ։

—Պիտի յափշտակե՞ն։

—Այո։

—Բռնութե՞ամբ։

—Այո... այո... և հետս պիտի տանի՛մ... և երբէ՛ք չպիտի տեսնէք, երբէ՛ք։

Բոլին երկինք վերցուց բաղուկները։

—Կարելի՞ բան է, գոչեց, որ դուք ասանկ հրէշութիւն մը, ասանկ եղեռն մը երեւակայէք...

—Անողոք պիտի ըլլամ ձեզի պէս։

Մարքիզը քօմիսէրին դարձաւ.

—Գործեցէ՛ք, ըսաւ։

Եւ ցա՛, նշան ընելով երկու ոստիկաններու, Բոլինի մօտեցաւ։

—Կը ցաւիմ որ պիտի պարտաւորէք մեզ, տիկին...

Բոլին ընկրկման շարժում մը ըրաւ. հետք քաշեց տարաւ զաւակը՝ սենեկին խորը։

Տղան յորդ արցունք կը թափէր։

Արտինի, սաստիկ յուզուած, առաջացաւ։

—Չպիտի ընէք այդ բանն, ըսաւ քօմիսէրին... Այս մայրը չպիտի բաժնէք իր զաւկէն։

—Պարքա՛ է, պարո՛ն։

Մարքիզը նկարչին նայեցաւ պէշ պէշ։

—Դո՞ւք ինչու կը խառնուիք...

—Չեմ կրնար առանց բողոքելու, պարզութեամբ թողուլ որ ասանկ անամօթութիւն մը գործուի...

—Կը հասկնամ, ըսաւ Պ. տ'Իրվուա, կուզէք պաշտպանել ձեր տարփուհին։

Ցետոյ քօմիսէրին դառնալով.

—Հաճեցէք ճշդել, պարո՛ն քօմիսէր, ձեր տեղեկագրին մէջ թէ տիկինը բռնուեցաւ իր սիրահարին սենեկին մէջ։

Նկարիչը, պահ մը ապշած այս հրէշային ամբաստանութենէն, բառ մը չէր գտած բողոքելու համար, և Բոլին իրեն պէս զայրացած, լուրջ կեցեր էր։ Նախ և առաջ չէին հասկցեր. բայց Արտինի վերջապէս հասկցաւ թէ ի՛նչ գձուձ արարքի մը զոհ ընել կուզէին Մարքին մայրը։

Ահաւոր զայրոյթ մը ցնցեց զայն, և միեւնոյն ժամանակ անսահման զզուանք մը կը պատէր։

—Տիկինը, յայտարարեց մեծագոչ ձայնով, տիկինը իմ տարփուհիս չէ, և զայն զրպարտող մարդը վատ մէն է։

Եւ երբ ոստիկանները վազած էին բռնելու անոր ձեռքերը և արգիլելու որ չապտակէ մարքիզը, թաքա անոր երեսին։

Մարքիզը ճեպ ճերմակ եղաւ։ Բոլոր միսը սարսռաց այս նախատինքէն, և ակռաները սկսան այլ ևս չնորհք խնդրել. հետեւաբար իսկոյն մտան Փարիզու չոգենաւային ընկերութեան Էվրոպէլ չոգենաւն, որ յատկապէս իրենց տրամադրութեանը տակ դրուած էր, պատուական նախաճաշ մ'ըրին, մինչեւ որ չոգենաւն անդգալաբար հասաւ Սէն-Գիւլ. սեղանի վրայ այլայլ ատենախօսութիւնք և նուազածութիւնք եղան. այցելեցին Սէվրի ազգային գործարանը, գործաւորներուն սքանչելի ձեռարուեստները տեսնելով ամենքն ալ զմայլեցան. Միւզէի անցքին վրայ ամենուն լուսանկարներն հանուեցան խմբովին. ժամը 5ին դարձեալ մտան չոգենաւ, որ այլեւայլ նաւամատոյցներ հանդիպելով զանոնք իրենց տեղերը կը հանէր։

Բանտերու ընկերութիւնը հացկերոյթ մը տուաւ Էյֆէլի Աշտարակին մէջ, 200 հրաւիրելոց յորս կը նշմարուէին Միջազգային Համաժողովոյ Ցանձնախումբը, պաշտօնական ներկայացուցիչը և օտարազգի անդամք։

Հրաւիրեալք այնպիսի կարգաւ մը նստած էին, որ ըստ հաճոյս կրնային վայելել Փարիզու բանաւորման, որ անդգալաբար գիշերուան մէջ կ'անյայտանար և յետոյ հազարաւոր բոցաճաճանչ հրատներով կը վերածուէր։ Սոյն իրական տեսարանն անմոռաց պիտի մնայ յիշեալ հացկերոյթի ներկայ գտնուողներու մտքին մէջ։

Ներկայ էր Գաղղիոյ նախարարապետն՝ որ վիանգամայն պատուոյ նախագահն է Բանտերու ընկերութեան, ինչպէս նաեւ ներքին ու արդարութեան գործոց նախարարներն, և այլ երեւելի պաշտօնատարք գաղղիացի և օտարազգի։

Ցիշատակութեան արժանի են նախարարապետին ըրած ատենախօսութեան հետեւեալ մասերը։

«Պարոնա՛յք. ինձ առաջարկեցիք բաժակ պարպել յարուցչութեան և յաջխատակցութիւն Գաղղիոյ և օտար ազգաց. սիրով կ'ընդունիմ ձեր առաջարկութիւնն այն զգացմամբ զոր ամենքնիդ ալ պիտի զգաք Պ. Լը-Էէսնի (Պելճիգայի Մերակուտի անդամ) մեր դրացւոյն այնքան ազնիւ և այնքան պերճախօս բաժակաճառէն վերջը. խօսեցաւ այնպիսի ծանրութեամբ, վեհութեամբ և յուզմամբ մը, որ բոլոր ունկնդիրներու սրտին խորերը թափանցեցին. եթէ ըրաւ մեր երկրին համար այս ամէն դրուատիքն՝ որուն համար երախտապարտ ենք, ըսելով թէ ամէն ատեն Գաղղիա ձեռք առած է վեհանձն դատերու պաշտպանութիւնն, յառաջդիմութեան նախաձեռնարկ եղած է միշտ, ինձ կը պատկանի նոյնպէս ըսել որ, եթէ Գաղղիան սոյն դերը կրցաւ խաղալ՝ դրացի ազգաց շնորհիւն էր, որոնցմէ գիտցաւ փոխառնուլ վեհանձնութեան ու արդարութենաց այն ամէն զգացմունքներն, ըստ որում շնորհիւ այն ամէն համակրանաց, որք Գաղղիան միացուցին բոլոր օտար ազգաց և որով մենք կրցանք երբեմն աշխարհիս մէջ քաղաքակրթութեան և յառաջդիմութեան դրօշակը փառաւոր ու պանծանօք բռնել։

«Պարոնա՛յք, չատ սահմանափակ եւ չատ կարճ մտաց տէր ըլլալու է մէկն, հասատտելու համար թէ այսօր յետ այնքան փոփոխմանց՝ որք աշխարհս կերպարանափոխեցին, ազգ մը բաւական լինի առանձինն կատարել այս ամէն աշխատութիւն, այն պայքարին մէջ զոր ամենքնիս մղելու ենք—վասն զի այս է մեր այսօրուան աշխատութիւն—թշուառութեան, մոլութեան և այն ամէն չարեաց դէմ, որ զմարդկութիւն կը պաշարեն երկրիս վրայ. չենք կրնար առանձինն պայքար մղել, պարտինք իրարու աջակցիլ. ուրեմն միացնենք մեր ջանքերը, մեր խորհուրդները և ներուի ինձ ըսել մեր սրտերը (Մոփհարոյթ—Ինֆ—ն)։

«Եթէ այս պահուս ձեզի եղած ընդունելութեան համար յուսի յիշատակ մը պահած չէք, կը յուսամ թէ այս գարուս վերջը դարձեալ մեզի պիտի գաք. մեծայոյս եմ թէ 1900 ին, յորում ցուցահանդէս մը պիտի ընենք ամենուս համար վերջացող տարին, ամենքնիս ալ դարձեալ այս սեղանին շուրջը պիտի միանանք. այն ատեն կրնանք ակնարկ մը նետել անցեալին վրայ. թաւալող հարիւր տարիներու վրայ. ա՜հ, արդարեւ տեղի ունեցան չատ փոփոխմունք, չատ յուզմունք, չատ պայքարք,

ԺԹ.

Այս եղերական դէպք սաստիկ ազմուկ հանած էր սենեկին մէջ... Ամենքը վազած էին մարքիզը պաշտպանելու։ Բոլինը երբ մեկնեցաւ՝ Արտինի հրամայեց որ մարքիզը պաշտպանելու։ Բոլինը ցետոյ քօմիսէրին դառնալով.

—Հաճեցէք ճշդել, պարոն քօմիսէր, ձեր տեղեկագրին մէջ թէ տիկինը բռնուեցաւ իր սիրահարին սենեկին մէջ։

Նկարիչը, պահ մը ապշած այս հրէշային ամբաստանութենէն, բառ մը չէր գտած բողոքելու համար, և Բոլին իրեն պէս զայրացած, լուրջ կեցեր էր։ Նախ և առաջ չէին հասկցեր. բայց Արտինի վերջապէս հասկցաւ թէ ի՛նչ գձուձ արարքի մը զոհ ընել կուզէին Մարքին մայրը։

Ահաւոր զայրոյթ մը ցնցեց զայն, և միեւնոյն ժամանակ անսահման զզուանք մը կը պատէր։

—Տիկինը, յայտարարեց մեծագոչ ձայնով, տիկինը իմ տարփուհիս չէ, և զայն զրպարտող մարդը վատ մէն է։

Եւ երբ ոստիկանները վազած էին բռնելու անոր ձեռքերը և արգիլելու որ չապտակէ մարքիզը, թաքա անոր երեսին։

Մարքիզը ճեպ ճերմակ եղաւ։ Բոլոր միսը սարսռաց այս նախատինքէն, և ակռաները սկսան այլ ևս չնորհք խնդրել. հետեւաբար իսկոյն մտան Փարիզու չո

Կ. ՊՈԼԻՍ, ՕԳՈՍՏ. 11/23 1895

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

ՕՐՈՒԱՆ ՄԵԾ ԴԻՊՔՈՒՆ Ի ՊԵՐՈՒԻԷԼ

ԿՐՕՆԱՅԻՆ ԿՐԹՈՒԹԵԱՆ ՕՐԷՆՔԸ.— ԵԿԵՂԵՑԱՍԷՐՔ ԵՒ ՀԱՅԱԿԱՂԵՐԱԿԱՆՔ ՊԵԼԺՈՅՈՑ

Զորեղչաղթի Աչէ-Եւրին մէջ ծանուցինք թէ Պելժիոյ Երեսփ. Ժողովը, յետ երկար վիճաբանութեան, 52ի դէմ 81 քուէով ընդունած է Նախարարութեան կողմէ առաջարկուած օրէնքն, որով կղերական իշխանութիւնը կը վերահաստատուի Նախակրթարաններու մէջ, և նոր այժ կը տրուի կրօնական կրթութեան։

Երբոպիոյ ամենէն լուսաւորեալ, ամենէն զարգացած, ամենէն աւելի իմաստուն կեղծիս կառավարուած երկիրներէն միոյն մէջ տեղի ունեցող այս դէպքը ինքնին այնքան կարեւոր է, և այնքան հետաքրքրաշարժ երեւոյթներէ անցաւ, որ աւելորդ չենք համարիր քանի մը խօսք զրուցել ի բացատրութիւն այն հակիրճ լուրին։

Պելժիոյ մէջ երկու մեծ կուսակցութիւնք կան, Կաթոլիկներն, որք նաեւ Կղերասէրք կամ Կղերամիտք կը կոչուին, և Ազատականներն, որք երեք ստորաբաժանում ունին,—բուն Ազատականք, որոց Նաեւ Տեսական կամ Վարդապետական Ազատականք կ'ըսուի, և որոց հիմնական սկզբունքն է «Խղճի ազատութիւն։ Արմատականք, որք առաւելապէս անկրօն են, և Ընկերվարականք, որք յաճախ նոյնքան կը հակառակին Ազատական կուսակցութեան որքան Կաթոլիկ կուսակցութեան։

1884 ի ընդհանուր ընտրութեանց մէջ Կաթոլիկներն, որոց հետ բնական դաշնակից է Կաթոլիկ կղերը, վճռական յաղթութիւն ձեռք բերին, և անկէ ի վեր կը կառավարեն երկիրը։

Ազատականք, որք իրենց պարտութեան պատճառ կը կարծէին ընտրողաց թուոյն սահմանափակ ըլլալը, պահանջեցին Սահմանադրութեան վերաքննութիւն, ընտրողներուն թիւն ստուարացնելու, ընտրողական իրաւունքը ժողովրդեան նորանոր խաւերու մէջ տարածելու հիման վրայ։ Կաթոլիկները չվերժին այս գաղափար, այն վստահութեամբ թէ հասարակ ժողովուրդն աւելի իրենց համակիր պիտի ըլլայ՝ քան անկրօն սկզբունքներ գաւանելու ամբաստանութեան ներքեւ գտնուող Ազատականներուն և անոնց արբանեակներուն։

Սահմանադրութեան վերաքննութեան վէճերը տարիներով տեւեցին, ու վերջապէս Սահմանագիր արտասովոր ժողովոյն մէջ համաձայնութիւն գոյացաւ և թագաւորն ալ հաւանեցաւ ընտրական նոր դրութեան մը, որ տեսակին մէջ կատարելագոյնը կը համարուի։ Ինչպէս օրէնքին քուէարկման առթիւ բացատրեցինք Աչէ-Եւրի մէջ, Պելժիոյ ընտրական նոր դրութիւնը կը խուսափի «ընդհանուր և անխտիր ընտրողութեան» կամ «տիեզերական քուէարկութեան» անիրաւութիւններէն ու անհաւասարութիւններէն, և ընտրողութենէ զուրկ չի թողուր ոչ մէկ դասակարգ որ բարոյական կամ նիւթական արժանիք մ'ունի ձայն մ'ունենալու երկրին կառավարութեան մէջ։ Քիչ շատ գոյի կամ ապրուստի տէր ամեն Պելժ ընտրող է այսօր, ամուսնացեալ մարդ մը երկու քուէ միանգամայն կուտայ, համալսարանական կամ միջնակարգ վիճակի ունեցողներ նմանապէս երկու քուէ։ Իսկ երեք քուէի իրաւունք ունի ամեն ամուսնացեալ անձ որ միանգամայն կրթական, գիտական կամ պետական բարձր աստիճաններու հասած է։

Բայց երբ այս նոր և բարւոք դրութեան համեմատ Պելժիոյ առաջին խորհրդարանն ընտրեցաւ, կաթոլիկներն ստուար մեծամասնութիւն շահեցան թէ Երեսփոխանաց ժողովոյն և թէ Ծերակոյտին մէջ։

Այլ եւս յայտնի էր թէ պելժ ժողովրդեան ստուար մեծամասնութիւնն համակիր չէր Ազատականաց սկզբունքներուն, զորս նոյն իսկ Պրուսէլի ընտրողաց ամենամեծ մասը կը դատապարտէր իւր վերջին քուէով։

Կաթոլիկ նախարարութիւնը ձեռնարկեց ժողովրդեան այս քուէին տալ իւր բանաւոր նշանակութիւնն, իւր օրինական հետեւութիւնն։ Ազատականաց օրով եղած դիւաւոր փոփոխումն որուն դէմ միայն կը բողոքեր կաթոլիկ կուսակցութիւնը՝ նախակրթարանաց այն օրէնքն էր որուն համեմատ Պետութեան ծախքով պահպանուած նախակրթարաններուն մէջ «չէզոք կրթութիւն» կը տրուէր միայն։ այսինքն՝ կրօնական կրթութիւնը պարտաւորիչ չէր։ բայց այն տղոց համար որոց ծնողք կրօնական կրթութիւն պահանջէին՝ մասնաւոր ուսուցիչ կուգար և դպրոցին մէջ որոշեալ ժամերուն զատ դաս կուտար կրօնի։

Կաթոլիկները կ'ըսէին թէ «Անիկա չի բաւեր։ կրթութեան հիմն իսկ կրօնական-բարոյական պէտք է ըլլայ։ կրօնական կրթութիւնը լոկ կամաւոր ընել զայն ոչնչացնել է։ այլ է կամաւոր առարկայ մը դասախօսել, ինչպէս անգլիերէն, կամ գաղնակ և կամ ջութակ, այլ է կրօնի և բարոյականի դաս տալ։ կրօնական-բարոյական կրթութիւն պարտաւորիչ ըլլալու պայմանաւ միայն կրնայ արդիւնաւոր ըլլալ։»

Ազատականները կը պատասխանէին թէ «Պելժիոյ Սահմանադրութեան հիմնական սկզբունքներէն մէկն է խղճի ազատութիւն։ կրօն կամ անկրօնութիւն խղճի խնդիր է։ իրաւունք չունինք կրօնական կրթութիւն աւանդել ա՛յն տղոց որոց ծնողքն անանկ բան չեն ուզեր, ու կը փափաքին որ իրենց զաւակներ աւելի չշաղուին, աւելի անմիջական կերպիւ օգտակար բաներ սորվին։ բայց վերջապէս ուզողներն ալ չենք զրկեր, և կը զգիջանինք որ Պետութեան ծախքով մասնակարարուած վարժարաններուն մէջ փափաքող տղայք որոշեալ ժամերուն կրօնասոյցի դասերուն հետեւին։»

Կաթոլիկները կը մերժէին այս փաստերը, ըսելով թէ «Խղճի ազատութիւն ըսել անկրօնութիւն ծաւալել չի նշանակեր։ եթէ փոքրամասնութեան մը մը խիղճը պէտք է յարգել, ե՛ւս առաւել պէտք է որոշ և ստուար մեծամասնութեան մը խիղճն յարգել։ դուք ընդհանուր կանոն կ'ընէք կրօնի և բարոյականի դաս չտալն, և միայն բացառարար կուտաք այս դաս։ բայց քանի որ պելժ ժողովրդեան ստուար մեծամասնութիւնը քրիստոնեայ է և կաթոլիկ, կը պահանջենք որ ընդհանուր կանոնն ըլլայ կրօնի դասաւանդութիւն և բացառութիւնն ըլլայ այն տղոց համար միայն որոց ծնողք կրօնային կրթութիւն չեն ուզեր։»

Բա այսպէս, Ներքին և կրթական Նախարար Պ. Շոլլաէրդ օրինագիծ մը ներկայեց, որուն կցուած պատճառաբանական տեղեկագրին մէջ կը հաստատէ թէ «Պելժիոյ նման կաթոլիկ երկրի մը մէջ ո՛չ մէկ կրթութիւն արժանի է կրթութիւն անուն եթէ հիմնուած չէ եկեղեցւոյ վարդապետութեանց վրայ, կամ եթէ ենթարկեալ չէ անոր հսկողութեան։»— «Հարկ ի վերայ կայ, կ'ըսէ, օրէնդրական միջոցներ ձեռք առնուլ՝ ամեն նախակրթարանաց մէջ կրօնին տալու համար պատուոյ տեղն որ իրեն կը պատկանի իրաւամբ։»— «Այս միջոցներէ մին է՝ կրօնի և բարոյականի սկզբանց դասաւանդութեան քննութիւնն ու հսկողութիւնը դնել եկեղեցւոյ պաշտօնեից ուղղակի քննդրոյն ներքեւ։» Նախարարն իւր օրինագծին մէջ կը գործածէ «Զանազան դասաւանդութեանց կրօնային պաշտօնեայք» բացատրութիւնն։ որովհետեւ ուր դըպրոցը բողոքական հասարակութեան կը պատկանի, կամ աշակերտք բողոքականն են, կրօնական—բարոյական կրթութիւնը բողոքական պատուելիներուն ձեռքը պիտի ըլլայ։ Բայց ի Պելժիա կաթոլիկներն այնքան ստուար մեծամասնութիւն են որ բոլոր օրինագիծը կաթոլիկ կղերին համար շինուած կրնայ սեպուիլ։

Ցարդելով խղճի ազատութիւնը, կը տրամադրէ օրինագիծը թէ ծնողաց կամքին համեմատ իրենց զաւակներ զերծ պիտի կացուցուին կրօնի դասերէն։ Նախարարն հպարտութեամբ կ'ըսէ թէ նոր օրինագծին այս սկզբունքը փոխ առնուած է Անգլիայէն և Հոլանտայէն։ ուր ամեն վարժարանաց մէջ ընդհանուր կանոնն է կրօնային կրթութիւն և բացառութիւնն է ծնողաց կամքը։ «Մեք զՊելժիա կը դասնենք Անգլիոյ և Հոլանտայի քոյրն ազատութեան վերաբերեալ խնդիրներու մէջ»։ կ'ըսէ Նախարարն, որ Ազատականներու երեսին կը զարնէ իրենց կոյր հետեւողութիւնն ամեն նորութեանց զորս փորձեր են ու կը փորձեր Ֆրանսայի Հանրապետականք և Արմատականք։

Ազատականք առարկեցին թէ «Մենոներն հարկադրելով որ կրօնային կրթութիւն չուզերնին որոշ յատարարեն, կառավարութիւնը ձախող դիրքի մէջ կը դնէ զանոնք։ զի այնպիսի յայտարարութիւն մ'ընող անձն անհաւատ պիտի նկատուի, և անոր զաւկին, երբ կրօնի դասերէն բացակայ ըլլայ, դէշ աչքով պիտի նային թէ՝ ուսուցիչը և թէ աշակերտք։ Այս դժուարութեան տեղի չէր մնար եթէ՝ 1879 ին ազատական նախարարութեան օրով եղածին պէս՝ նախակրթարանք չէզոք հրատարակուէին ի մասին կրօնի ուսման։»

Նախարարութիւնը պատասխանեց թէ «Քանի որ հանրայնն կարծիքն այնքան հակառակ է ձեզ որ «իմ զաւակս կրօնի դաս առնելը չեմ ուզեր» ըսող հօր վրայ դէշ աչքով պիտի նայի։ քանի որ կրօնի դաս առնող տղայք այնքան ստուար թիւ մը պիտի կազմեն որ անոնց քով անոնց և՝ ձեր կարծիքով՝ խոտելի փոքրամասնութիւն մը պիտի երեւին կրօնի դաս չառնող տղայք, ինչո՛ւ համար ուրեմն ազգին կամքին դէմ կը քալէք։ ձեզ պէս փոքրամասնութեան մը կարծեցեալ «փիլիսոփայական» վարդապետութիւններն ինչո՛ւ համար պարտ դնել կ'ուզէք ազգին մեծամասնութեան վրայ։ Անպատճառ կրօնասէրներո՞ւն ըսածն ու ըրածը խղճի բռնաբռում կ'ըլլայ։ Ինչո՛ւ չէք ընդունիր թէ կրօնասէր ազգի մը վրայ անկրօն ուղղութիւն դնելն ալ խղճի բռնաբարում կ'ըլլայ։»

Մէկ խօսքով։ օրինագծին ոգին կը բովանդակի այս տրամադրութեան մէջ թէ «Մեծն քաղաքային կամ գիւղային նախակրթարան, կառավարական հրսկողութեան ենթարկուած ամեն դպրոց, և ամեն մասնաւոր դպրոց որ Պետութենէն նպաստ մը կ'ընդունի՝ պարտի կրօնային կրթութիւնն արձանագրել ի գլուխ իւր յայտագրին։»

Այս սկզբունքն ընդունող երեսփոխանները ոմանք քննադատեցին կառավարական ծրագիրն։ որովհետեւ կառավարութիւնն այս առթիւ նախակրթութիւնը պարտաւորիչ հռչակած չէր։ և ուրիշ առիթի մը թողած էր այն ճըշմարիտ յառաջդիմական տնօրէնութիւն։ և որովհետեւ ուսուցիչներու վիճակին բարւոքման համար ո՛և է տրամադրութիւն չկար ծրագրին մէջ։ Այս պատճառաւ, ընդդիմադիրներուն թիւն ինչուան 51ի բարձրացաւ։ Բայց վերջապէս, մեծամասնութիւնն իրաւունք տուաւ նախարարութեան, որ արդէն ապահով է իւր ծրագիրն ընդունել տալու Ծերակոյտին, յորում աւելի ստուար մեծամասնութիւն մը կը վայելէ։

Ուրիշ առիթներով յայտնած ըլլալով մեր անկեղծ կարծիքը լատին կղերին ձեռամբ տրուած կրթութեան վրայ, պէտք չենք տեսներ այս անգամ նոյնը շշնջելու։ Բայց մի՞թ դարու վերջին տարիներուն Պելժիոյ նման լուսաւորեալ երկրի մը մէջ այսպիսի օրէնքի մ'ընդունուիլը նոր ապացոյց մը չը՞նծայեր թէ ո՛ւրքան ետեղի է մեր ետեւ ոճով խօսիլ դպրոցներու մէջ կրօնական և բարոյական կրթութեան պէտքին վրայ։ Բ. Ֆ.

Քաղաքական կացութիւն

ՅԻՇԱՏԱԿ ՄԵՌԵԼՈՅ Ի ՖՐԱՆՍԱ. — Հոգեվհանգիչ է յիշատակ անոնց որ անվան է Դէշէ պատերազմին 1870 թ.—Կրավզոի ճակատամարտին տարեդարձը մեծ հանդէսով կատարեցաւ օգոստ. 6/18 ին ի Փարիզ Նոդռ-Տամի մայր-եկեղեցւոյն մէջ, ուր զինուորական խոստովանահայր քահանայ Տ Ֆորդէզ պատարագ մատոյց ի յիշատակ այն ֆրանսայի զօրականաց որք 25 տարի առաջ այն ճակատամարտին մէջ ինկած էին։ Ներկայացուցիչներ կային ի դիմաց Հանրապետութեան Նախագահին, Փարիզի զինուորական կառավարչին, պատերազմական և ծովային նախարարաց։ Ներկայ էին շատ մը զօրապետք և այլ ականաւոր անձինք, ինչպէս և խուռն բազմութիւն մը, որ տոմսակով ընդունուած էր։ Բանակի բարձրագոյն աստիճանի խոստովանահայր կամ հոգեւոր հովիւ Տ. Պէնդ քարոզ խօսելով, բաւ ի մէջ այլոց։ «Կրավզոի ճակատամարտը 13 ժամ տեւեց տեւած էր։ ահռելի, սոսկալի եղած էր։ Օգստ. 6/18ի այն ճակատամարտն չսպի երկար և նոյնքան կատաղի կրնային համարուիլ միայն Նաբոլէոնի Առաջնոյ օրով Էյլաւի և Մոսքովայի ճակատամարտները։ Կէս գիշերուան մէկ ժամ մնացած, ուրիշ բան չէր լսուեր այլ եւս բայց եթէ հպարտաբար մեռնողներու հառաչանքներն ու հեծկլտանքն։ Ամեն մարդ կը կարծէր թէ ճակատամարտը մեր յաղթութեամբը վերջացած է։ Բայց Պերթիէ հաւարապետին հրամատարութեան ներքեւ գտնուող 70րդ գունդը կը հսկէ և նոր յարձակման մը հրամանին կը սպասէ։ Յառա՞ջ հրամանին կը սպասէ, որ չի գար։ (Ֆրանսացիք նահանջած են։) Ի՞նչ վիշտ, հետեւեալ օրը, տեսնել որ օր առաջ յաղթուած թշնամիները կ'անցնէին յաղթողներուն (Ֆրանսացիներուն) մարմիններու վրայէն։ Մ՚վ Ֆրանսա, ո՞վ իմ հայրենիքս. մի՛ մոռնար զանոնք որք քեզ համար մեռած են։ մտքով և սրտով յարեալ մնացիր այն քաջերուն որք ինկան՝ վրիժելու համար Ֆրանսական հայրենիքին պատիւը, Ֆրանսայի փառքն ու Ֆրանսա, դու պիտի յիշես զանոնք և պիտի աղօթես անոնց համար։» Քարոզիչը վերջացուց, յիշեցնելով այս խօսքեր զորս Տ. Մոնսսաբէ անուանի քարոզիչն ըսած էր 1891 ին, իւր վերջին քարոզին մէջ ի Մեց. — «Մ՚վ երկիր Լոռենեան, ո՞վ քաղաք Մէցի։ մի՛ վհատիր, օր մը միասին պիտի երգենք յաւիտենական ալելուիան։» —Մինչ Ֆրանսայիք այսպիսի տխուր ապաստանութիւններով կը յիշեն 1870 ի պատերազմը, Գերմանք եւս քան զեւս կը բարձրացնեն այն ցնծութեան շեչան, որով կը տօնեն 1870 ի յաղթութիւնները, մինչեւ որ իրենց բերկրանքն յանգի Սէդանի վճռական յաղթութեան յուշերանին։

ԱՆԳԼԻԱՅԻՑ ԱՖՐԻԿԷԻ ՄԷՋ.— ՑԱրեւելեան Ափրիկէ, (Զանզիպարի կողմը,) բնիկները պատժելու համար զրկուած անգլ. զօրախմբին հրամատար Մաթիուս զօրավար, ուրիշ եօթն Անգլիացիներու հետ, վիրաւորուեցաւ վերջին ճակատամարտին մէջ։ Բնիկները տակաւին տեղի չեն տար։

ՄԱՐՈՒ.—Հայէն գերմանական զրահաւորը Վիլհէլմսհաֆէն դարձաւ, բերելով քառորդ միլիոն ֆր.ի գումարը, զոր Մարոյ վճարած է Գերմանի մը սպանման համար։

ԱՆԳԼ. ԽՈՐՈՐԴԱՐԱՆ.— Երեսփ. ժողովը երկու ժամու վիճաբանութենէ մը ետքն 100ի դէմ 248 քուէով ընդունեց Պ. Պալֆուրի առաջարկը թէ՝ նոտաբերքանը կարճ կապելու համար՝ միայն կառավարական առաջարկներուն վրայ վիճաբանուիլ ըլլայ, այսինքն՝ անհատական երեսփոխանք իրենց յատկացեալ օրն ու ժամերը չունենան սեփական ծրագրիր ներկայացնելու համար։

ՄԱՍԱԿԱՍԳԱՐԻ մասին ֆրանսական լրագրաց վերջին լուրն այս է թէ Հովաները մոտերնին դրեր են կրակի տալ իրենց թանանարիվ մայրաքաղաքն և դէպ հարաւ քաշուիլ։ Ֆրանսացիք այս բանէն գոհ պիտի ըլլան։ զի Հովաներուն իշխանութիւնն ատով ինքնին կը վերջանայ։ Հովաները Մատակասքարի ցեղերէն մին են միայն, որ կղզւոյն կեդրոնը բըռնած և կառավարութիւն մը կազմակերպած է։ Բայց ուրիշ քիչ ցեղեր հակառակ են Հովաներուն, որոց իշխանութեան բարձման համար գոհ պիտի ըլլան։

ՊՈՒԼԿԱՐԱԿԱՆ ԴՈՒՐԾԵՐ

Մայրաքաղաքիս Ֆրանսերէն լրագիրք հրատարակած են Ֆուրնիէի Գործակալութեան մէկ հեռագիրը. ծանուցանող թէ Ֆեդորինան իշխան ռուսաստէր կուսակցութեան հետ հաշտուելու խորհուրդէն հրաժարեր է այլ եւս։

ԾԵՌԱԳԻՐ

ՓԵԹԵՐՍԲՈՒՐԳ, 21 Օգոստ. — Մեծ ռազմախորձերն այս օրերս տեղի պիտի ունենան ի Զարքօէ-Զէլօ, ի ներկայութեան Զարին, Զարուհիին և Ցունաստանի թագուհւոյն։

—Օգոստոս 17 թուականով Վլատիվոստոքէն կը հաղորդեն Նովոյէ Վրէմիայի թէ Ճաբոնցիները Ֆորմոզայի ծովեզերքները տեղաւորուեցան։ Բնիկները պատժելու համար նաւերը զրկուած քանի մը արշաւանքներն անյաջող ելք ունեցան։ Ճաբոնի ընդդիմադիր կուսակցութիւնը կը շարունակէ իւր յուզումներն ընդդէմ Բորդ-Արթուրն և Ռուսկի պարպելու կառավարական որոշման, և կը պահանջէ բանակին և նաւատորմին յաւելումն՝ ազգային շահերուն պաշտպանութեան համար։

ՄԱՍՐԻՏ.—Հալանդէն պաշտօնական հեռագիր մը կը հաստատէ թէ 18 հոգի դիւցազնաբար պաշտպաներ են Ռէմպլատան ընդդէմ 2,000 Բուլացիի։ Սպանեցիներէն 15 հոգի վիրաւորուեր են։ Սպանիացի զօրավարն՝ համաձայնութեամբ Մարթինէզ Քամբոսի՝ առաջարկեց վարձատրել այդ մարդեր։ Բուլացի պէտ Մուհիքաս մեռեր է։

ԼՈՆՏՈՆ.—Երեսփ. Ժողովը 74ի դէմ 456 ձայնով ընդունեց կառավարական առաջարկը՝ չվաւերացնելու համար իրանացի Ճոն Տէյլրի ընտրութիւնն։ Այս երեսփոխան տաժանակիր աշխատութեան դատապարտեալ էր ծայրագոյն ոճրագործութեամբ։

ՀՈՆԿ-ԿՈՆԿ.—Քու-Զէնկի տեղական իշխանութիւնները չթղթակարեցին Անգլիոյ և Ամերիկայի հիւպատոսներուն ներկայ գըտնուելի կոտորածին համար բանտարկուողներուն հարցաքննութեան։ Հիւպատոսները բողոքեցին. գործը մատուցուեցաւ փոխարքային որոշման։ Դժուարութեանց կը սպասուի։

ՎԻԵՆՆԱ.—Կալիցիոյ կառավարիչ կոմս Պատենի ունկնդրութեան ընդունուեցաւ Կայսրէն։ կը կարծուի թէ նախարարապետ պիտի նշանակուի։

ՓԱՐԻԶ.—Հովաները դատեցին Պոնէ-նիի կուսակալ Ռամասոնպայան և դատապարտեցին զնա՝ պէտք եղածին պէս չպաշտպանելուն համար զմարսոզին։ կուսակալը մահուան դատապարտուելով, խարդկի մատնուեցաւ։

«ԱՐԵՒՍԼԱԲԻ» ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐԸ

Գ. Պիւքիճեան էֆէնտիէ կը խնդրուի Արէ-Եւրի խմբագրատունը գալ։

ԱԶԳԱՔԻՆ

ԼՈՒՐԵՐ

Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրն երէկ իրիկուն այցելից Գումգապուի Լուսաւորչեան աղջկանց վարժարանի նորակառոյց շէնքն և իր գոհունակութիւնը յայտնեց Գրիգոր էֆէնտի Գարակէօզեանի ջանքերուն ու հսկողութեանը համար։

Քաղաքական ժողովը չորեքշաբթի օրուան նստին մէջ, Տնտեսական խորհրդոյ առաջարկութեան համեմատ, որոշեց որ Բերայի Նախորդ Թաղական խնամակալութեան Շիշլիի գերեզմանատան մատակարարութեան ճիւղն, ինչպէս նաեւ Նորակառոյց «Սբլանտիտ Քաֆէ»ի շինութեան վերաբերեալ հաշուեցուցակները, զորս Տնտեսական խորհուրդը՝ տուժողներէն քաղելով պատրաստած ու ներկայացուցած էր, կախուին Բերայի եկեղեցւոյ բակին մէջ՝ ինչպէս նաեւ հրատարակուին լրագրաց միջոցաւ, 21 օր պայմանաժամ տուեալով թաղեցիներուն ներկայացնելու իրենց դիտողութիւնները, եթէ ունենան նոյն ցուցակներուն վրայ։

Ուսումնական Խորհուրդն իր չորեքշաբթի օրուան նիստին մէջ ի միջի այլոց զբաղեցաւ հետեւեալ խնդիրներով.

Խորհուրդն, ըստ յանձնարարութեան Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր, ուշադրութեան առած և իր Առենապետին ուսումնասիրութեան յանձնած էր Ակնայ քաղաքական ժողովոյ և Առաջնորդին կողմէ ներկայացուած մէկ յայտագիրն ի մասին վիճակին վարժարաններու խնդրոյն։

Խորհուրդն Առենապետ էֆէնտիին կողմէ տրուած բացատրութիւններէն գոհունակութեամբ տեղեկանալէ յետոյ թէ այդ վարժարաններուն չուրջն յարուցուած խնդիրներն արդէն կարգադրուած և Առաջնորդին ու քաղաքական ժողովին հաղորդուած են, որոշից հարկ եղածը տեղեկագրել Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր։

Խորհուրդն՝ Իւսկիւտար Ս. Կարապետ եկեղեցւոյ Թաղական խորհրդին կողմէ ներկայացուած մէկ պաշտօնագրէն տեղեկանալով թէ Ճեմարան-վարժարանի նախկին սաներէն և թաղին կրթասէր անձնաւորութիւններէն Հոգաբարձութիւն մը կազմուած և անոր խնամոց յանձնուած է թաղին երկսեռ վարժարանը Տարրական նախակրթարանի մը համար սահմանուած վիճակին վերածելու գործը, թաղական խորհրդոյ խնդրանաց համաձայն, հաստատեց ընտրութիւնն այդ Հոգաբարձութեան, որ կազմուած է հետեւեալ կերպով.

1. Լեւոն էֆէնտի Շամանճեան
2. Միհրան » Գարագաշեան
3. Նշան » Վալիտէեան
4. Սիմոն » Գափամաճեան
5. Տիգրան » Մարտիրոսեան

Պէյոլիւքտէրէի և Եէնի-Մահալլէի ազգային նախակրթարաններու 1895-96 տարուան կրթական հիմնացոյցը և վիճակացոյցը տեղւոյն թաղական խորհրդին կողմէ պատրաստուած և ըստ օրինի ներկայացուած ըլլալով Խորհրդին, որոշուեցաւ անոնց քննութիւնն յետաձգել կ. Պոլսոյ թաղային բոլոր հայ վարժարանաց կրթական հիմնացոյցներու քննութեան ժամանակին, որ ըստ կազմական կանոնագրի՝ տեղի պիտի ունենայ մինչեւ առաջիկայ սեպտեմբեր 1։

Խորհուրդը տեղեկանալով որ Գրնալը կղզւոյ ազգային նախակրթարանն անկերպարան վիճակի մը մատնուած և փակման վիճակին հասած է, որոշեց, այս մասին կարկ եղած տնօրինութիւնն ընդէմ առաջ, բացատրութեան հրաւիրել տեղւոյն թաղական խորհուրդը։

Որոշուեցաւ ուսուցչական վկայագիր տալ հետեւեալ անձանց.

1. Մկրտիչ էֆ. Պյաճեանի. (օգ.-մասնագէտ ուսուցիչ վասն Հայ-Դպրութեան և Օսմաներէն լեզուի)։
2. Միհրան Էֆ. Զիթճեանի (օգ.-մասնագէտ ուսուցիչ վասն Օսմաներէն լեզուի)։
3. Մարտիրոս Էֆ. Քէնէրեանի (օգնական ուսուցչի վկայական)։
4. Կարապետ Էֆ. Գալայճեանի (օգնական ուսուցչի վկայական)։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Խորհուրդս հրապարակաւ իւր շնորհակալիքը կը յայտնէ Քընճեան հանգուցեալ Յարութիւն Էֆ.ի ազնիւ ընտանեաց, որք յիսուն հատ օսմ. ոսկի նուիրեցին թաղիս երկսեռ վարժարանաց։

Այս առթիւ խորհուրդս կը յայտարարէ նաեւ թէ յիշեալ ընտանիքն հանգուցելոյն մարմինը Ս. եկեղեցւոյս բակը ամփոփուելու համար վճարած են նաեւ թաղիս Ս. եկեղեցւոյ՝ երեք հարիւր յիսուն հատ օսմ. լիրաս։

Ի դիմաց Թաղ. խորհրդոյ Կէտիկ-Փաշայի

Վ. Ապէնդոպուլ — Վ. Ապէնդպէրկ
Ս. Խ. ԻՍՐԱՑԵԼԵԱՆ — Ս. ԹԱՔԻՈՐԵԱՆ

11 օգոստ. 1895
Կէտիկ-Փաշա

ՎԱՐԺԱՐԱՆ ՄԽԻԹԱՐԵԱՆՑ ՎԵՆԵՏԿՈՅ

Գատրգիւղի Մխիթարեանց վարժարանը վերստին կը բացուի սեպտեմբեր ամսոյ 4/16ին երկուշաբթի, և դասախօսութիւնք կ'սկսին հինգշաբթի։ Ընդունելութեան և պայմանաց համար դիմել ամեն օր Տեսչութեան ի վարժարան, կամ երկուշաբթի և ուրբաթ օրեր ի Սեղբոս խան, Ղալաթիա՝ Մխիթարեանց գրասենեակը։

3—3 ՏԵՍՉՈՒԹԻՒՆ

Հեռագիր

Ազգային Լուր

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆՔ.—Քաղաքապետութեան ժողովին անդամ անուանեցաւ Եէնիչէհրի երեւելիներէն Հիւսամէտտին պէյ։

Էտիրնէի Նահանգին Պապաէսկի գաւառակին գայմագամ անուանեցաւ Բիֆաթ էֆէնտի, գայմագամ Քէչանի, և իրեն յաջորդից Միրզիկ վարժարանի նախկին շրջանաւարտներէն Մէհմէտ Սալիհ էֆէնտի։

Ֆէրիգիւղեան ստիճան տրուեցաւ կայս. ոնձնապահ զօրաբանակին 8րդ կիսաբաժնին (Եագլաս) հրամանատար Միրլիվա Օսման Սաֆի փաշայի և Բ. Զօրաբանակին Գըրճաալիի հրամանատար Միրլիվա Շեվքէթ փաշայի։

Երրորդ կարգի Մէճիտիէյէ պատուանշան տրուեցաւ Պերլինի օսմանեան դեսպանատան գինուորական կցորդ գեր-գնդապետ Սամի պէյի։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՁԵԿՈՒՑՈՒՄ.— Օգոստոս 9 թուականաւ Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին ուղղեալ հեռագիր ծանուցած են թէ Հալէպի, Էնկիւրիի, Խարբերդի, Ատանայի, Երզրումի, Գերութի, Տրապիզոնի, Սիվասի, Տիարպէքիրի, Վանայ, Մանասկրի և Պիթլիսի նահանգաց մէջ ալ, շնորհիւ վեհ. Սուլթանին, կատարեալ անդորրութիւն և ապահովութիւն կը տիրէ։

ԿԱՅՍ. ՇՆՈՐՀ.—Վեհ. Սուլթանը բարեհաճած է 500,000 ֆր. շնորհել՝ Փարիզի մէջ կառուցանելի մզկիթին շինութեանն ի նպաստ։

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ դեսպանն ու Լէտի Քըրբի յառաջիկայ կիրակի իրիկուն սեղան մը պիտի տան, որուն հրաւիրուած են Վերին Վասփոր ղանուող դեսպանական մարմինն ու բարձր դասը։ Սեղանէն յետոյ ցայգահանդէս մը պիտի տրուի։

ՀԱՆՐԱՅԻՆ Պարտուց վարչութեան յուլիսի հասոյթը 121,977 ոսկի եղած է։ Անցեալ տարի նոյն ամսուն 120,790 ոսկի էր։

ԶԱԼԱԹԻՈՅ ՊՕՐՍԱՆ.— Մ՚ոնդրէօ՝ վերապահութեամբ կը ծանուցանէ թէ Եգիպտական նախարարութիւնն ապանորդի տրոց տնօրէն Նուբի պէյ Զալաթիոյ Պորսային կայսերական գօմիսէր կարգուած է։

ԸՆԴՀԱՐՈՒՄ.—Երէկ, ժամ 4ին միջոցները, Գանտիլլիի առջեւ ընդհարում մը տեղի ունեցաւ Շերքէմի 44 ու 34 թիւ շոգենաւերուն միջեւ։ 44 թիւը Գանտիլլիի նաւամատոյցէն մեկնելով, դէպի կամուրջ կուգար այն տեղի դուրս եկած մասը գառնալով։ Այն պաշտօնեայն, որ նոյն տեղը կեցած է դրոշակ բանալու և նաւապետներուն իմաց տալու համար թէ արգելք մը կայ կամ չկայ, դրոշակը բացած ու կեցած էր, որ ըսել էր թէ արգելք մը չկայ, սակայն յանկարծ դրոշակը գոցեց, իմաց տալու համար թէ վարէն շոգենաւ կուգար և յիրաւի 34 թիւը կուգար ամենայն արագութեամբ։ Երկու շոգենաւերու նաւապետները թէև կեցուցին իրենց շոգենաւերը, սակայն հոսանքին բռնութենէն անկարելի եղաւ և իրար զարնուեցան։ Երկուքին մէջ ալ գլխնուած ուղեւորք ահուդողի մատնուեցան, բայց բարեբաղդաբար ոՀ է արկած չպատահեցաւ։ 44 թիւն գլխու կողմը, աջ կողմէն, և վարի սրահին վերի մասը բաւական վնասուեցան և սկսաւ վարի սրահը ջուր առնուլ։ Շոգենաւն անմիջապէս Գանտիլլի նաւամատոյցին մօտեցաւ և ուղեւորք դուրս ելնելով 37 թիւ շոգենաւով կամուրջ գացին։ 44 թիւը այս առաւօտ ոսկեղջիւր տարուեցաւ նորոգուելու համար։ Իսկ 34 թիւը բնաւ չվնասուեցաւ։

Շերքէթի վարչութիւնը զեկոյցով մը կը ծանուցանէ թէ, ըստ որում Գանտիլլիի նաւամատոյցը հոսանքին մէջ կը գտնուի և այդ պատճառաւ յաճախ այս կարգի արկածներ կը պատահին, որոշած է որ շոգենաւերու ափիոնները յետ այսորիկ Անատոլու Հիսարի նաւամատոյցը կատարուին։ Վարչութիւնը որոշած է նաեւ փոխել դրոշակի պաշտօնեայն և անոր տեղ երկու կարող անձեր կարգել, որոց մին վերէն եկող շոգենաւերը իմաց տայ և միւսն ալ վարէն եկողները։ Ցանձնաժողով մը կազմած է քննելու համար թէ այդ երկու ընկերութիւնները ո՞րը պատասխանատու է այդ արկածին և այդ երկու նաւապետք՝ 44 թիւինը՝ Ռիզա և 34ինը՝ Սինոսի առաջմարար պաշտօնէ դադրեցուցած են մինչեւ որ քննութիւնն աւարտի։ Նոյնպէս բոլոր նաւապետներուն ազդարարութիւն ըրած և անոնցմէ ստորագրութիւն առած է որ Գանտիլլիի այդ դուրս ելած մասին առջեւէն երբ անցնին, կարելի եղածին չափ բացէն երթան, որպէս զի կարող ըլլան գիրար տեսնելու։

—Մախսուսէի Հայոց Թաղ. շոգենաւն երէկ առաւօտ կամուրջէն մեկնելուն, երբ ռուսական Սէվաստիէվիչ շոգենաւին մօտն կ'անցնէր, դէմը մամուռնա մը հլաւ և որպէս զի չդարնէ Հայոց Թաղ.ի նաւուն, դարձուցեալ բռնութենէն դարնուեցաւ ռուսական շոգենաւին և վնասեց։ Այս վիրնոյն նաւապետը յիսուն ոսկի կը պահանջէ իրրև վնասուց հատուցում։

ՀԵՌԱԳՐ. ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՔ.—Նկատելով որ Պոլսոյ հեռագրական գործակալութիւնները՝ կայս. կառավարութեան ազգած հեռագիրները նամակի պէս պակրանով կը ցրուեն, հրման տրուած է Ոստիկանութեան նախարարութեան պէտք եղած միջոցները ձեռք առնելով, ար

ԱՆՑԱԳԻՐՔ.—Հանրային Պարտուց վարչութիւնը առաջարկած է տպագրեալ ծանուցագրեր (իլմոխապէր) հաստատել անցագրերու համար, սակայն Ելմտական նախարարութիւնը պատասխանած է թէ օգտակար արդիւնք մը կարելի չէ ձեռք բերել, որովհետեւ ծախքը շատ պիտի ըլլայ։

ՀԱԼԲԱԼԸՐԻ երկրագործական վարժարանին ու տիպար-ագարակին համար երկրագործական նախարարութիւնն որոշած է տարբալուծարան մը ու քիմիագիտութեան աշխատանոց մը հաստատել՝ հարկ եղած բոլոր գործիներով, այլ և այլ ճճիներ քննելու համար մանրադէտեր, նոյնպէս կենդանաբանութեան յատուկ կմախքներ ու նկարներ գնել և տիպար-ագարակին մէջ հաւնոցներ, փարախներ և այլն հաստատել։

ՀԱՆԸՐՕԳՈՒՏ չինութեանց ժողովը նկատողութեան առած է Գատրդիւղի առիւեւչինուելիք քարափին ու նաւահանգստին քարտէսներն ու յատակագիծերը։

—Նոյն ժողովը նկատողութեան առած է նաեւ քարափնց ընկերութեան աղերսագիրը, որ յայտնելէ յետոյ թէ չոգենաւային ընկերութեանց գործակալք ոմանք կը մերժեն վճարել քարափին վրայ հանուած ապրանքներու յատուկ տուրքը, կը խնդրէ հարկ եղածն ի գործ դնել։

ՌՈՂԵՐԱՆ Ի ԳԱՒԱՌՈՍ. —Օգոստոս 8էն 9, Հալէպի մէջ քոլերայէ հինգ դէպքեր պատահած են։ Հին ու նոր բռնուածներէն հինգ մահ։ Ուրթայի մէջ չորս դէպք։ Հին ու նոր բռնուածներէն երկու մահ։

Օգոստոս 6ին Պիրէճիկի մէջ հինգ դէպք, որոց երեքը մահացու։ Օգոստոս 7էն 8, Քիլիսի մէջ երկու դէպք և հին ու նոր բռնուածներէն երեք մահ։

—Տիարպէքիրի մէջ օգոստոս 8էն 9, տասներեք դէպք և հին ու նոր բռնուածներէն քսանրեօթը մահ։

—Օգոստոս 6էն 7, Հաճընի մէջ մէկ դէպք։

ԱՆԱՍՈՒՆԸ. —Անցեալ յունիս ամսուն Պանտրմայէն Կ. Պոլիս զրկուած են 23,163 ոչխար, 780 գառնուկ, 460 արջառ, 4 ձի ու 2 էշ։

ԱԾԱՆՍ ՀԱՎԱՍԻ Կ. Պոլսոյ գործակալ կարգուած է Պ. Թէոդոր Պօռուի, փոխանակ վախճանեալ Պ. Կառաէլի։

ԻԶՄԻՐԻ մէջ մեռած վաճառական Տիմոթէէնի Իսիֆոնիի ժառանգորդք 150 ոսկի նուիրած են ի նպաստ նոյն քաղաքին յունաց հիւանդանոցին։

ԵՂԵՌՆԱԴԱՍ ատեանն ի մօտոյ պիտի դատէ Գումգարուցի Սեփոն անուն անձն, որ Հիսար Տիպիի հրդեհը դիտմամբ ձգած ըլլալուն համար իբրեւ ոճրագործ ամբաստանուած է։

ԳԱՐԱՔԷՕՑԻ ԿԱՄՈՒՐՋԸ. — Լ'Օպէան կիմանայ թէ օտարազգի բարձր անձնաւորութիւն մը՝ Գարաքէօյի կամուրջին վերաշինութեան համար ամեն կերպով անմոցելի պայմաններով ծրագիր մը մատուցած է Ծովային Նախարարութեան և թէ այդ ծրագիրը յետ քննութեան, ընդունուեր է։

ՑՈՒՆԱՑ մարդասիրական — ուսումնասիրական ընկերութիւնն, որ իր նիւթական անձուկ վիճակին պատճառաւ երկու տարիէ ի վեր դադրած էր, երեք օր առաջ ի նիստ գումարուելով որոշած է շարունակել իր գործը։ Հանգուցեալ Պ. Սթէֆան Զաֆիրօբուլօ երկու հարիւր հազար ֆրանք կտակած է այդ ընկերութեան։

Մ. ՄԱՌՍ ՄԻՒԼԼԷՐ. քարտուղար անգլիական դեսպանատան, երէկ Լոնտոնէն մայրաքաղաք դարձաւ։

ՆՈՐ ԾՐԱԳԻՐ.—Միրիճանեան Տիգրան էֆէնտի, տնօրէն համանուն վարժարանին, ծրագիր մը մատուցանելով Բարձր. Մեծ.Նպարքսին, առաջարկած է դեղագիրներու իւրաքանչիւրէն քանական փարա առնուլ, որով տարեկան մէկուկէս միլիոն դրուշի հասոյթ մը պիտի դոյանայ ի նպաստ Համազգային Անկեանոցին։ Դեղագիրի յատուկ թուղթերը տպագրուած պիտի ըլլան և միայն դեղարանաց մէջ պիտի ծախուին։ Միրիճանեան էֆէնտի անոնց մէկ նմոյշն ալ մատուցած է՝ որուն վրայ կայ կայս. Թուղրան և Համազգային Անկեանոցին պատկերը։ Այդ ծրագիր յանձնուած է նոյն հաստատութեան յանձնաժողովին։

ՑՈՒՆԱՍՏԱՆԻ թագաւորին արքունեաց հրամանատար Պ. Միչել Բաբարիկօբուլօ իր քրոջ հետ առաջի օրը մայրաքաղաքս ժամանեց և իջեւանեցաւ Բէթալա օթէլն ի Թարապիա։

ՏՈՒԹ. ՎՕՆ ՏԻՒՐԻՆԿ երէկ Պերլին ուղեւորեցաւ արձակուրդով։ Տոքթ. Վօն Տիւրինկ ուսուցիչ է բժշկական վարժարանին մէջ։ Իր պաշտօնավարութեան պայմանաժամն երեք տարուան համար վերանորոգուած է։

ՍՊԱՐԱՊԵՏԻ Դրան և Տէրքօսի ջուրի ընկերութեան միջեւ ծագած անհամաձայնութեան պատճառաւ Պետական Խորհուրդն որոշած է բարեփոխել ընկերութեան պայմանագրութիւնն և հրաւիրած է ընկերութիւնը պատուիրակ մը զրկել ներկայ գտնուելու առ այդ կատարելի խորհրդակցութեանց։ Ընկերութիւնը չէ պատասխանած այդ հրաւէրին իր տնօրէնին՝ Պ. Սէլլիէի բացակայութեանը պատճառաւ։ Պետական Խորհուրդն, անընդունելի գտնելով զայն, կրկին անգամ հրաւէր ուղղած է և եթէ նորէն պատասխան չստանայ, պիտի ձեռնարկէ պայմանագրութեան բարեփոխմանը։

ՊԷՅԻՐԻ հիմնագիրներու յատուկ 190 բաժիններու վաճառումն առաջի օրը սկսաւ և մինչեւ երեկուան ժամ 10, 100ը ծախուեցաւ իւրաքանչիւրը միջին հաշուով 180 օսմանեան ոսկւոյ։ Մնացեալներն ալ երէկ ծախուեցան նոյն գնով։

ԿԵՂԾ ԴՐԱՄ. — Իզմիրի Ամալիէա լրագիրը կը պատմէ թէ Ուշագի մէջ ոստիկանութիւնը երեւան հանած է կեղծ դրամներու պատրաստութեան յատուկ աշխատանոց մը հետեւեալ պարագաներու մէջ։

Ալի անուն մսավաճառ մը, որ չորս տարի առաջ Ուշագ երթալով հաստատուած էր, դրամանենգութեամբ կզբաղէր, նոյնպէս Հօճա անուն մարդ մը, որ երկու տարի առաջ նոյն տեղը հաստատուած էր։ Ալիի կինը օր մը երկու գնչուհիներ կը կանչէ և զաւակ ունենալու համար խորհուրդ հարցնելով երկու քառորդ մէճիտիէ կուտայ։ Գնչուհիները չուկայէն կերպաս մը կառնուն այդ դրամով, սակայն խանութպանը տեսնելով անոնց կեղծ ըլլալը, իմաց կուտայ ոստիկանութեան, որ գնչուհիներէն առաջնորդուելով կը կոխէ Ալիի տունը։ Ալի, որ նոյն միջոցին իր ստորիկրեայ աշխատանոցին մէջ կը գտնուէր, խոյս կուտայ։ Ոստիկանք յետ խուզարկութեան այդ ստորերկրեայ աշխատանոցը կը մտնեն և հոն կը գտնեն 60 կեղծ մէճիտիէներ, 2000 քառորդներ ու երկուքնոցներ և 400 մէկ զրուշնոցներ ինչպէս նաեւ մեծ քանակութեամբ մետաղներ, զորս կը գրաւեն։ Ալի ամէն կողմ կը փնտռուի։ Ալիի կնոջմէն ու երկու գնչուհիներէն զատ, չատ մը անձեր ալ ձերբակալուած են։

ՎՀՅՈՒԱԲԵԿ ատեանը բեկած է այն Վէհուն, զոր Եղեռնագատ ատեանը տուած էր՝ դինուորական հանգստեան թոշակի անտուկէն կատարուած գողութեան համար ամբաստանեալ անձանց նկատմամբ։ Եղեռնագատ ատեանն ի մտոյ վերստին պիտի դատէ ամբաստանեալներն, որք են կարապետ Ալէքս., Բէքիր., Անտոն, Տիմիթրի, Յակոբ, Իլիա, Մատթէոս ու Գէորգ։

ԱՐԿԱՆ.— Թօփգարուցի ատամնաբոյժ Սթէլիօ առջի օրը գինով վիճակի մէջ նոյն թաղին մօտերը ընկոյզի ծառի մը վրայ ելաւ պտուղ ժողվելու, սակայն ծառը բաւական բարձր էր և Սթէլիօ հաւասարակշռութիւնը կորսնցնելով վար ինկաւ եւ անմիջապէս մեռաւ։ Կին մը և եօթը զաւակ թողած է։

ՍՐՏԻՆ ՑԱՒԷՆ

(ՆՈՐԱՎԷՊ)

Ծովափէն քչիկ մը վեր, հին, խարխուլ ու տեղ տեղ փոզոցէն ժողվուած թիթեղի կտորներով կարկտուած խեղճուկ տուն մըն էր։ Գրեթէ քանի տարեկան՝ գրգանոյշ աղջիկ մը նստած էր փտած պատուհանի մը եւեւը՝ որուն ապակիներուն թանձր ադտին վրայ արեւի մնացորդ չոր մը կը դողդողար, պղտոր լոյսով մը։ իր անխնամ սեւ սեւ մազերը գանգուր գանգուր պատուհանէն դուրս ինկած, քիչ մը անդիէն՝ ծայրածաւալ ծովուն վրայէն՝ սառնող հովերուն խաղալիք ձգած էր։

Իրիկնամուտ էր ու հեռուն, չատ հեռուն սեւ ամպի պատառներով ազատուած ոսկի-հրդեհ վերջալոյսը կը դիտէր, մելամաղձոտ ու անուշ նայուածքով մը, և կը մտածէր այդ անհուն կրակին վրայ որ մեղմիկ մեղմիկ կը մարէր կը մարմըրկէր տեղի տալով գիշերին, ու այս տեսարանը իր կեանքին համայնապատկերը ըլալ կը թուէր իրեն, որ անոր պէս շքեղաշուք արշալոյսի բոսորագեղ փթթումէ մը վերջ՝ սեւ գիշեր մը հագած էր, խոր, արցունքոտ սեւ գիշեր մը։

Արաքսիի փոքրիկ նիհար ձեռուքներէն մէկէն միւսը բան մը կը թռչտէր, թաւշապատ պզտիկ ափսոնատուփ մը, որ անհամար անգամներ անոր կափարիչը բանալով՝ այդ ադամանդի կտորներուն վառվռուն չողերը լափել, խմել կը բաղձար իր աչուընեքովը։

Արաքսիին սիրելագոյն յիշատակն էր ասի, և չպիտի վարանէր կեանքը զոհ տալու այդ ադամանդէ կտորները ձեռքէ չի հանելու համար, իր կուրծքին վրայէն չի վերցնելու համար։ Բայց չէ, զօրաւորը եղաւ և ցցուեցաւ իր առջեւ, անողոքը, խօսք չի հասկցողը։ Անօթութիւնը խուժդուժ, դժպիհ, ափ առած էր այդ աղքատիկ երվիքին տակ։ Բախտին ցոլցան ժպիտը սեւ զայրոյթի մը փոխուած էր, իր ծերուկ՝ այլ և ևս անճարակ հօրը համար, և իրենց ան բոլոր ճոխութիւններուն մէջէն քաշելով, հանելով բերած հոգ նետած էր բոլորովին մերկ։ Երկու տարի առաջ իրենց վրայ հիացումի ակնարկներ կը տեղային չատ տեղերէ, և իրենց առաջուան ընկած թաղին ադատները, թշուառները, զիրենք չատ կը սիրէին...։ Բայց հիմա որ օրապահիկնին հոգալու անկարող ատիճանի մը վրայ ինկած են, չէ, մէկն ալ չի նայիր իրենց երեսը...։

Արաքսի քիչ չատ ուսում առած էր, ընթերցումներով ալ բաւական լաւ զարգացած էր, եւ ուղիղով ատկէ գուտ մը քաղել, թաղեցիներուն դիմեց՝ ազաչկոտ երեսով ըսելով թէ, թող գաւկընենդիդ մեր տունը դան որ կարգացնեմ։ Անոնց պատասխանը սա՝ էր։

—Զէ, չէ, մեր Մարեամ տուդուն ի՞նչ է եղեր, մենք օրիորդ չենք ուզեր, բանդ կնայ։ Այս չար ժպիտով իրեն ուղղուած խօսքերը սիրտը կ'ասդնտէին, կը ծակծկէին...։

Նութականին այս սոսկալի դահավիժումը, իրենց ֆիզիկականին վրայ ալ իր աւերիչ ձեռուքները պտցուցած էր։ Շատ անգամ անցեալին չողուն, հմայիչ կենցաղը կուգար մտքերուին, այն որ Թռաւ, կորսուեցաւ, անիրաւութիւններու սեւ ստուերներուն մէջ։ Թշուառ՝ թշուառները աւելի թշուառ էր այս ընտանիքը, որ չէր կրնար իրեն մաշիչ կսկիծը մէկու մը առջեւ պարզել, իր ցաւերուն խոշոր ծարը մինչտ գոց մինչտ գաղտնի կը պահէր։

Շփոթած մնացեր էր Արաքսի, նայելով որ հայրը ակ տան մէջ պատ ու պատակ բան չէր թողած ձեռքի տակէ ծախեր էր, ալ բան չիկար, և ինք գիտէր ասի, վերջին յոյսը իր ադամանդէ զարդասեղին վրայ էր, իր սիրոյ գլուականին վրայ, որ ադամանդազարդ ֆիրանտերէն գրերով «Ո-վէնէ» գրուած ասեղ մըն էր, այդ յիշատակը որ յիշատակ էր գիրով ալ, սէրով ալ, միթէ կրնա՞ր իր այդ գաղտնիքը պարզել, յայտնել իր ծնողքներուն, որ անշուշտ պիտի հարցափորձէին ուրկէց ըլլայր։ Ու ի՞նչ պատասխաններ պիտի։

Եւ այդ յիշատակին արձակած փաղփուն չողերը կը մեծնային, կը բոցավառէին ու հրդեհներու փոխուելով կը լափլփէին իր հոգին, իր սիրտը...։

Սառնային սարսուռ մը յանկարծ իր մէջը թափուեցաւ, գոհարատուփը ձեռքէն ինկաւ ու իր սեւ աչերէն երկու երեք աղի շիթեր իր մերկ դաստակին վրայ գլորելով հպեցան...։

Գիշերը իր մութ թեւերը ամէնդի ծաւալած էր, Արաքսի իր փոքրիկ քոյրն ու եղբայրը ցորեկուընէ ի վեր քնացուցած էր՝ ու հիմայ արթնցան երկուքն ալ «քոյրիկ անօթի եմ» սիրտ սղոցող, ողորմելի ձայներով։ Արաքսի հայրն ու մայրը նչմարեց փոզոցին անդիի ծայրը վառուող լապտերի մը լոյսէն որ տխուր, դողդոջուն լոյս մը կը մաղէր մութին թանձր ծալքերուն մէջ։ Պահ մը վերջ սեղանին բոլորտիքը ժողուրուեցան ճաշելու—եթէ ճաշել կրսուի—ու պզտիկները ուրախ էին... անմեղուկ արտայայտիչ ժպիտներով սկսան գողտրիկ ծալքեր գծուիլ իրենց կաթնաթոյր երեսներուն վրայ։ Ասոնց աչուընեքուն անցեալը չէր չողար արեւին պէս և ներկան ալ չէր սոսկացներ խոր գիշերին պէս գիրենք, անգիտակ կեանքի այս ելեւէջին։ Շատ իրիկուն իբր հաւուցում՝ իրենց կերած կտոր մը չոր հացին, տասը հեղ համբոյր տալով ծնողքներնուն ետ կը քաշէին արցունքներու կաթկթումներով ծծուած դէմքերնին։

Շատ անգամ փոքրիկ Հերմինէն իր քըրոջը շուշան վիզը պլուսելով կ'ըսէր.

—Ինչո՞ւ կուլաս, քուրիկ, իս չե՞ս մեղքնար, նայէ՛ Տիգրան ալ տխրեցաւ... ալ հերի՞ք աչուկներդ սրբէ։

Բայց խեղճ մանկամարդ աղջկան ցաւերը շատ էին, շատ բաներէ բաժնուած էր, յիշատակի լեգէոնները կը թափէին իր մտքին մէջ։ Գլքիրէն ալ որ ոչ նուազ սիրելի էին իրեն, այո՛, անոնցմէ ալ բաժնուեցաւ...։

Ու կը մտածէր թէ ո՞ւրկէց կը հոգային այս հացին գինը իր ծնողքը։ «Ռահի մը օրէ ի վեր, կըսեր Արաքսի իւրովի, Թերեւս տեղ մը գործ մը բան մը գտան ու ինձի չմոցուցին։ այս մտածումներու ծանր բեռին տակ հեծկլտալով նորէն ու նորէն սրտին վրայ սեղմեց գոհարատուփը— որ ալ չէր վայելեր իրեն պատտած ծուիկ ծուիկ եղած չրջագգեստին վրայ դնելու ու ըսաւ մեղմաձայն.

—Զէ՛, ասանկ չըլլար, վաղ առտու իրենց հետեւիմ պիտի, տեսնամ թէ ո՞ւր կերթան աշխատելու, ի՞նչ կընեն, ու գիտնամ թէ այս հացը որ իրիկուընէ իրիկուն կ'ուտենք՝ ի՞նչ հաց է...։ Այդ առտուան արեւածագին հետ անդիի մեծ թաղին եկեղեցիին զանգակները զուարթ թռչտուն, գանգիւնի պատանեան կը կէտկտէին ամէն դի, մեծ օր մըն էր այդ օրը կրօնական տեսակէտով։ Ամբողջ գիշերը աչուընեքը չէր գոցած Արաքսի, արթուն, մտածելով իր սեւ վախճանին վրայ, թըշուառութիւնին, և ծնողքներուն արգահատելի կացութիւնը՝ որ չէին իսկ համարձակեր օր մը բան մը խօսիլ, խօսք մը փոխանակել իրարու հետ, կարծես չի խռովելու համար ցած սենեկին տխո՞ւր սեւ լռութիւնը... և անդադար իր հօրը անկումին պատճառ եղող թշուառականը կ'անիծէր, իր կուսական վարդ-շրթներովը, չըրթունքներ որ միայն ազօթք ու սէր մրմնջել վարժած էին, ու արցունքներուն երկայն շարքը հատիկ հատիկ իր քրտնէր Հերմինէին մեռաքս մազերուն մէջ կը թափթփէին, որ իր քովը քնացած էր, հանդարտ, անխռով։

Ու երբ մեղմ մրափի մը մէջ թմրած պիտի քնանար Արաքսի, քչիկ մը վարէն, սենեակին կիսաստուերին մէջէն երկու տարտամ ստուերներու պատին վրայ ուրուագծուիլը նչմարեց՝ կիսաբաց աչուընեքուն տակէն, և իրարու ականջն ի վար մէկ երկու դողդողիկ բառեր փսփսալէ յետոյ՝ լաւ մը ծպտուելով երկուքնին ալ մէկ մէկ բզիկ բզիկ եղած սեւ ցխսինիրու մէջ, գաղտագողի, ստնամատներնուն վրայ հագիւ հազ կոխելով դուրս նետուեցան տունէն։ Արաքսի այս ամէն չարժումները արտեւանունքին տակէն դիտած էր, այս պահուն մայրերնին ընքնած կարծելով՝ գաւկները՝ վար սահած վերմակին ծայրը վրանին քաշել ուղած ժամանակ՝ Արաքսին աչացը կոպերուն վրայ արցունքի կաթիլներու փայլիլը տեսած էր, առանց անոր գիտակցութեանը, ու այս էր որ քիչ մը առաջ կը փափարը երկանը ականջն ի վար ըսելով.

—Արաքսիին աչուընեքը թաց էին...։

Արաքսի անկողնէն ելաւ կամացուկ մը. ամբողջ մարմինը կը սարսռար տենդագին, խուլ հեծկլտուք մը կոկորդին մէջ կը խըղդուէր, տարօրինակ, խենդ երազէ մը բթափորի պէս էր, ուսերէն վար ցրցուած մազերը պլրթեց։ Գլխուն ետեւը ամփոփելով, ու բերնին մէջէն սա երկու բառերը թռան տպիսի հետեւիմ իրենց։ շըրթունքները խածնելով մեղմիւ դուրս սահեցաւ տունէն։ աչուընեքուն ծայրովը հետեւելով երկու թշուառ ստուերներու...

Նկեղեցիին լայն փողոցն է, ազատ հագուած հոծ բազմութեան մը գեղեցիկ շղթան է որ մինչեւ եկեղեցիին դուռը կ'երկարձգուի, ամէնն ալ ուրախ են, ամէն դէմքի վրայ ժպիտներ կը գծուին չնորհալի կերպով ու կ'աւրուին, ու ամէն մէկ շարժումէ մէկ մէկ բոյրեր կը խնկուին հոս ու հոն, ու գլխու թեթեւ շարժումներով գիրար կը բարեւեն անդին։ Արաքսի այս բոլորի ու ժպտի մթնոլորտը անտեսելով անցաւ անոնց մէջէն, մտքէն անգամ չանցուցնելով ունենալ անոնք։

Եկեղեցիին դուռը կարգաւ աղքատիկ մարդեր շարուած էին, սեւուկ ձեռք մը դուրս հանած պատառատուն զգեստի մը տակէն, ասոնցմէ շատերն ալ երկա՛ր, անհնտնո՛ւմ, երգի փսորուքներ ունէին բերանուն մէջ՝ լալկան ձայն մը հանելով երջանիկ անցորդներուն վրայ։

Արաքսի եկեղեցի երթալու համար բակը մտաւ—առաջին անգամ ըլլալով այս երկու տարիներու արցունքոտ շաքին մէջ — ու յանկարծ շանթէ մը զարնուածի պէս, սարսափահար եղաւ, գամուեցաւ հոն. մէկ անկիւնը հայրը կեցած կը մուրար և միւս անկիւնը մայրը կծկած կը մուրար... խեղճ նորատի աղջկան սրտին խորերէն ալիքներու չափ ուժգին հառաչ մը թռաւ, կոկորդը պատուեւս չափ սաստիկ, ու նը-ւազկոտ, խուլ ձայնով մը տարտամօրէն բան մը մրմտալով փողոցին խուժանը կտրեց ու անցաւ։ Դէմքը ճերմկած էր մարմար արձանի մը չափ ճերմակ, ակռաներն ամրափակ՝ կարծես կղպանք մը կար իր երկու շրթունքներն իրարու միացնող, սոսկալի սարսուռ մը պատեր էր իր մարմինը, ու փախաւ, փախա՛ւ ձեռուքներովը երեսները գոցելով, ալիք ալիք մազերը հովուն, գինովի մը մատնող քալուածքովը պատէ ի պատ զարնուելով փախաւ ամենուն առջեւէն ու ամեն բերան մէկ մէկ վճիռ արձակեց ըսելով.

—Իս նայէ, սա աղջիկը խե՞նդ է։

—Զարմանալի՛ բան, ատանկ կ'երեւայ։

—Ադորիկ ալ է, գիտե՞ս։

Հայրն ու մայրն իրենց այս տխուր վիճակնուն մէջ՝ որ արդէն սրտերնուն արիւն կ'երթար, նշմարած չէին զաւկընին՝ և երբ իրիկուանդի քիչ մը աւելի բռնագլօս զուարթ դէմքով մը տան ճամբան ձեռք առին և գոհ այսօրուան ժողուած ստակնուն զուարճին վրայ, էրիկը դողդոջուն ձեռքը որ լեցուն էր մանր ստակներով, կնոջը ալը պարպեց և քալլերնին փութացուցին։

Այդ դիշերը փալուն, աղտոր, արծաթի պէս լուսին մը ծաթած էր որ իր չող-ժպիտները կ'անձրեւէր ծովուն վրայ, այդ լոյն կապոյտին վրայ ուր կարծես թէ ադամանդի անթիւ հատիկներ ցանցնած ըլլար անտես ձեռք մը։ Տնակէն ներս մտան երկուքն ալ, բայց ի՞նչ տեսնան... աղջկան մարմինը՝ հիմայ բոլորովին արձանացած մարմինը տեսան, որ փռուած էր տախտակամածին վրայ, առատ մազերուն տակ, որոնց մեռաքս փափկութիւններուն մէջ լուսինը ժպգոյն ժպգոյն լոյս մը թողած էր։ Փոքրիկ Հերմինէն ալ ծնրադիր անոր քով կ'սպասէր, այս անլուծելի տեսարանին ելքին սպասելով՝ սրսուն վճիռ աչուընեքուն մէջ մարգարիտ արցունք մը կը չողշողար։ Իրենք ալ պաղեցան ու մնացին այս սոսկալի տեսարանին հանդէպ, պահ մը կարծես քարացած էին երկուքնին ալ, չէ՞ք երեւակայեր դուք ասոնց սրտին մէջի վիրաւորումը։

Չի կրցան մտածել, մեկնութիւն մը չի կրցան տալ այս անակնկալին ու ձեռուքներնին վերամբարձ, աչուընին թաց, կեցան։ Աղօթքի մեղմ մրմունջ մը կը պատէր սենեակին տեւ լռութեան մէջ։

Զարդասեղին թաւշապատ տուփը միշտ սեղմուած էր Արաքսիին սրտին վրայ որ... ալ չէր բաբախեր։ Ասոր ալ մեկնութիւն մը չը կրցին տալ։

Թաղումին սառակը մուրացած էին այդ մեծ օրը...

Ա. ԵԱՐՃԱՆԵԱՆ

Վակտրան

ԶԱՒԱԹԻՍ, 11/23 Օգոստ. 1895

Անուանին. եւ Վճարեալ		տարեթիւ	Անուանք Արժեթղթոց		Ընթացիկ Գիներ	
100		1831	Բնս.Սէրիա B 1%		65	—
100			» » C		44	20
100			» » C		30	10
100			» » D զոցուած		28	34 1/2
400			» » D բացուած		28	36
100			» » D միջօրէ		28	34 1/2
100		1870	Բուն.եկեղ. զոցուած		147	—
100			» » բացուած		147	—
Ֆր. 500			» » միջօրէ		147	—
Անվ.	Վճար.	1890	Օսմանիէ 4%		104	25
20	10	1869	Քրէտիտ ֆէնս. Օմ.		11	10
22	11	1872	Սամ. Օմ. տը Շ. է Վ.		6	28
10	5	1873	Լաբրիսմի		51	—
140	140	1889	Անատոլուի (Բժմ. 5%)		605	—
500	300		երկաթուղիներ (Պրմ. 5%)		315	—
500	500	1882	Թրամուէյ (Բժմ. 5%)		10	40
20	8		(Պրմ. 5%)		500	—
500	500	1883	Սամ. Ռէժի		22	14
500	200	1892	Սամ. Միկարէթ 6%		3	06
1.40	1.40	1893	Սամ. Ապահովագր. Ընկ.		7	60
11	5 1/2	1832	Զրի Ընկ. Տէրբոս		452	—
500	500					

ՄԹԼԱՆՑ (Թրիմ) Մի վրայ	Օ. Ո.	Ղրշ.
8 օրուան համար 1000 հատի	3	—
1 ամսուան համար	5	—
1 օրուան համար	1	30
Ռըքոր	—	—
Կանիկի (Էվվալէսիկ)	—	90

ՄԹԼԱՆՑ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ ՎՐԱՅ		
8 օրուան համար 25 հատի Ֆր.	3	50
1 ամսուան համար »	6	—
ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՎ		
Անգլ. ոսկի Օ. Ո. 100 ղրշ.էն	120	18
20 Ֆրանկնոց	87	23
20 Մարքնոց (Գերմանական ոսկի)	107	20
Ֆրիմից	51	20
Բուլպլ Ռիգսդալար	8	50
Մէքսիկէ	108	13
Մանր արծաթ	103	—
Մէկ ալտին	98	20
Տոկոս Ղալաթիոյ Սակարանի	6	—

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿԱԴՐՈՎ			
Լոնտոն 3 ամիս	Ղրշ.	109	32 1/2
Փարիզ »	Ֆր.	23	02 1/2
Վիեննա 3 օրուան	Ֆիորտ.	11	02 1/2
Պերլին չէք	Մարք.	18	52 1/2

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆՔ

ՓԱՐԻԶ 23 Օգոստոս

Ֆոնսոլիտ Դսմ.	B Կնկի. Ֆր.	44	75
» »	C » »	28	65
	D (Բացուած »	26	32
	D (Գոցուած »	26	42
Բումելիի երկաթուղի	»	119	63
Բրիորիզ	»	492	50
Մարսալիայ Պարտաւորագիր	»	516	25
Սամանիէ	»	482	50
Ռէժիի Բաժնեթուղթ	»	512	50
Պանք Օթոման (անուանկն.)	»	739	63
Ռանթ Ֆրանսական 3%	»	102	15
» » 4 1/2%	»	107	02
» Իտալական	»	89	55
Քրէտի Լիոնէ	»	831	25
Քրէտի Ֆոնսիէ	»	—	—
Ֆոնդուան տ'Էսբրնդ	»	—	—
Սուէզի Բաժնեթուղթ	»	3307	—
Եգիպտական Միացեալ	»	525	50
Զէք Լոնտոնի վրայ	»	25	275

ՎԻԵՆՆԱ 23 Օգոստոս

Բումելիի երկաթուղի Ֆիորին		79	80
Սամ. Ռէժի	»	242	—
Փոխանակ. Լոնտոնի վրայ ի տես		121	40
» Փարիզի	»	47	97

ԼՕՆՏՈՆ 23 Օգոստոս

Ֆոնսոլիտ Օսմանեան	A Ա. Ո.	65	50
» »	B »	44	50
» »	C »	28	37
	D (Բացուած »	26	—
	D (Գոցուած »	26	25
Սամ. Փոխ. 1891ի	4% (Երշխ.ռեալ.	—	—
» » 1894	3 1/2% (Եզպ. Հրկ.ով	—	—
Պանք Օթոման (վնարեալ)	»	19	37
Այտընի երկաթուղի	»	14	—
Միացեալ Եգիպտական	»	104	—
Առանձնաշնորհեալ	»	—	—
Անգլ. Ֆոնսոլիտ	»	107	75
Ռանթ Հելլենական	5% »	—	—
» »	4% »	33	50
Գուլկար. Փոխառ.	6% »	95	—
» » Նոր	6% »	97	—
Փոխանակ. Փարիզի վրայ	3 ամիս	25	387

ՊԵՐԼԻՆ 23 Օգոստոս

Սամ. Փոխառութիւն 1888ի Մարք	99	20
Բումելիի երկաթուղի »	144	—
Անատոլուի երկկող. 1/4 Պրգիթ. »	95	30
Փոխանակ. Լոնտոնի վրայ 3 ամիս	20	395
» Փարիզի » 3 ամիս	80	80
Մակեդոնիոյ երկաթուղի	—	—

SPLENDIDE CAFE
MAISON MEGUERDITCH TOKATLIAN

Menu du 23 Août 1895
HORS-D'ŒUVRES VARIÉS

POTAGES.—Consommé aux vermicelles, Potage solferino.
PATES.—Croquettes de volaille, Pilaw nature.
POISSONS.—Turbot sauce Mousseline, Espadon grillé, Rouget Bordelaise, Homard Américaine.
ENTREES.—Filet de bœuf Renaissance, Poulet sauté Parmentier, Tête de veau sauce Tomate Cervelle de mouton en papillotte Boulettes sauce piquante.
ROTIS.—Agneau, Poulet, Veau, Rosbif, Kébab au Madère.
LEGUMES.—Tomate sautée, Flageolets Haricots verts, Ragoût de courges, Aubergine Béyéndi.
ENTREMETS.—Glaces, Vanille, Crème, Orange Granit fraisette au Kirst. Compôtes, Bavaroise au Moka.

Déjeuner 20 piastres.
Hors d'œuvre, 3 plats et dessert aux choix sur la carte, vin compris.
Le dîner est servi de 7 à 9 heures.
Potage, poissons, entrée, rôti, salade, légumes entremets et dessert au choix, vin compris.
Dîner 25 piastres. 296

CUNARD ՇՈԳԵՆԱՒԱՍՔԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Թրենիզսթոպ չոգենաւը, նաւապետ Հիլ, Լիվրբուլէն հոս պիտի հասնի ընդհանուր վաճառքով գէպ ի սեպտ. 6։

ՍԻՐԱՅԻ ՄՕՒԹԻՒ ՉԻ Ն ՕՇԱՆԱՆ
Կ. Պոլիս, 15 սեպտ. 1888
Պարոնայք Սդոգ և Շուռն,
Արդէն հինէ ակսած եմ գործածել ձեր Սդոգ կէսրաակը, միշտ լաւ արդիւնքներ ունենալով մանաւանդ թուլային և անաթենութեան հիւանդութեանց քանի մը դեպքերու մէջ։
Իմ կարծիքս է թէ այս հանոյ և յաջող գաղ բաղադրութիւնը միշտ նախամեծար համարուելու է։
Մնամ ձեզն բարեւ և էջ յանձնարարեմ գալն։
ՏՊ. Ա. ԱՆՏՊԻԼԱՆԻՆ
տարեկան բժիշկ Օսմանեան դրամատան

ԻԼԱՆ

ԹԱԶԻՆԷԻ ԹԱՍՍԱՒ ՇԱՀԱՆԷ

Թաղինէի Թասսաւ շահանէ իչուն պիր սէնէ զարիշտա լիւզիւմ կէօրիւնէճէք լամմ վէ միլթէֆէրուութիւնին գարարը գաթիսի իչպու ադուսմէսին 14իւնճիւ բազար իրթէսի կիւնիւ վիրիլէճէկլիտէն թալիպ օլանլարին եէվմը մէզդիւրտէ սաաթ 6տան Նիհայեէթի 9ա գատար Թաղինէի ճէլիլէի միւշարիլէ յհաեա կէլմէլէրի իլան օլունուր։
9 ադուսմէսս 311 2—3

ԻԼԱՆ

ԹԱԶԻՆԷԻ ԹԱՍՍԱՒ ՇԱՀԱՆԷ

Թաղինէի Թասսաւ ալընճագ բուլէնը զէյթին միւնագասսընա պաշանընճագընտան թալիպ օլանլարին չարշանպիհ վէ բազար կիւնլերի Թաղինէի միւշարիլէ յհաեա միւրաճաաթ իյէմէլէրի իլան օլունուր։
9 ադուսմէսս 311 2—3

ԻԼԱՆ ՊԱԳՐ ՍԷՐԱՍԿԵՐԻՐ

Թիրան իլէ մէվգրիֆնէտ պուլունան վ

PHŒNIX FIRE OFFICE

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՍՈՒՅԹ ԱՆԳ. ՌՍԿԻ 1,000,000

ՖԻՆԻՔՍ

Հիմնեալ Է Լոնտոն յամին 1782

ՖԻՆԻՔՍ, հիմնեալ առաւել քան մի դար յառաջ, սոսկ հրդեհի ապահովագրութեան ընկերութիւն մ'է՝ որոյ գործակալութեամբ Անգլիոյ ամենահարուստ և հանրածանօթ դրամատէրեր են՝ ունենալով անսահման պատասխանատուութիւն։

ՖԻՆԻՔՍ ընկերութեան աշխարհահռչակ առատաձեռնութեան մի գլխաւոր ապացոյցն է 18,000,000 Անգ. ռսկւոյ գումարն զոր ցարդ վճարած է հրդեհի դիպուց համար։

ՖԻՆԻՔՍ ընկերութիւնն կ'ապահովագրէ ընդդէմ հրդեհի և կայծակի՝ կալուածք, կարասիք և ապրանք՝ յոյժ նպաստաւոր պայմանօք և միջնորդութեամբ առ հագրելոցս, որք ունիմք լիազօր իշխանութիւն կարգադրելու անմիջապէս մեր ապրովագրելոց կրած դիպասներն։

Հ. ՍՈՒԱՆ և ԸՆԿ. ընդհ. գործակալք Կ. Պոլսոյ, Պուլկարիոյ և Սեւ ծովու եզերաց Ղալաթիա, Պանք Օթոմանի վարի քովը Ի Վիթալիս խան, գետնայարկ թիւ 1։

326

ՍԱՎՕՆ ՄԵՏԻՊԱՄԱՆԹԷՕ
ԿՈՒՄՈ ԵՒ ԸՆԿ.
SAVONS MÉDICAMENTEUX

ՆՈՐՎԵԿԵԱՆ ԽՍՏԱԿԱՆ ՕՃԱՌ, անխաւսափելի մորթի վարակներու, որքինի (Լիմիէլի), եւրոպի և մորթի ամեն տեսակ հիւանդութեանց։

ՍԱՎՕՆ ՍԻՒԼՖԻՏՈՒՕ՝ յօդային ցաւերու համար։

ՍԱՎՕՆ ԲՈՐՕՖԱԼՕԴԻՈՒՄ ՏՊԵՏՈՒԱԹԻՒՆ՝ մորթի ամեն տեսակ հիւանդութեանց դէմ։

ՍԱՎՕՆ Ա ԼՈՒՍԻՏ ՖԻՆԻՔ. որ յանձնարարուած է թրեւ պահպանող տարախախիկ հիւանդութեանց, ինչպես են քոլերա, նեխական տենդ։ Կը գործածէ մորթի անկանոն արտադրութիւններու։

ՍԱՎՕՆ Օ ՊԻՏՈՒԼՕԼԻՈՒՄ ՏՊԵՏՈՒԱԹԻՒՆ՝ անդիկով պատրաստուած թոմատներուն տեղ կը գործէ՝ մարմնոյն դրսայ աճող միջատները ջնջելու համար։

Փարիզ, 8, Վիվիէն փողոց, և բոլոր դեղատներուն մէջ։ Ա.

ՄԱԹԻՔՈ de ԿՈՒՄՈ ԵՒ ԸՆԿ.
ԴԵՂԱՑՈՐԴ Ի ՓԱՐԻԶ
MATICO de GRIMAULT & Cie

ՄԱԹԻՔՈՅՈՎ ՆԵՐԱԿՈՒՄ

Մի միայն Բերուի Մաթիքոյի տերեւով պատրաստուած այս ներարկումն մէկ քանի տարուան մէջ տիեզերական համբաւ ստացած է։ Կը դարմանէ քիչ ժամանակի մէջ ամենէն յամառ վիզատապները։

ՋՍԲՍԻՒԼ ՄԱԹԻՔՈ

Անխուսափելի արդիւնք սերմահոսութեան դարմանման համար, առանց երբէք յոգնեցնելու ստամոքսն, ինչպէս կ'ընեն բուսեկնոյլոյն խէժի քսուքներն։ Կը գործածուին նաեւ հինցած հիւանդութիւններու համար։

Փարիզ, 8, Վիվիէն փողոց, և գլխաւոր դեղարանաց մէջ։ A.

ՏՐՔ. Ս. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ
ԱՆԿԼՕ-ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԱՏԱՄՆԱԲՈՑԺԻՔ
Հաստատեալ 1852 — Թիւ 396 ՄԵԾ ՓՈՂՈՑ, ԲԵՐԱ — Հաստատեալ 1852

Մասնագէտ առանց քաշուելի լինելի արհեստական ակռաներ պատրաստելու, մէկ անգամէն ամենատարեալ ցաւած ակռաները, ոսկի աղամանդ և մետաղով լցնելու, ինչպէս նաեւ կը գարմանեն բերնի և ակռայի ամեն կերպ ախտերն և կը քաշեն առանց ցաւ զգցնելու։ (Բացի կիրակիէ) ամեն օր առաւօտէն մինչեւ կէս օր։ 38

ԼԻՆԻՄԱՆ ԺԷՆՕ
40 ՏԱՐՈՒԱՆ ՕԳՏԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ

Ալ հարկ չկայ թարմելու եւ վերանորոգելու.

MARQUE DE FABRIQUE

Ընդունուած է անանձնարայ- ժերու և անանձնարայ- նութեանց։

ԳՈՐԾԱՐԱՆԻ ՄԱՐՔԱՆ

Այս դեղ անմիջապէս եւ անվրէպ կը դարմանէ ծիերուն կաղալը, ճմլուածքները, ոտքերու դառնալը, ցաւակի վէրքը, ծունգի ուռեցքները, սրունքներու անջատումը, ոտքի ուռեցքները ինչպէս նաեւ կը վանէ կարգ մը հիւանդութիւններ։ Դին վեց ֆրանք։

Ի Փարիզ Սէնթ Օնօրէ փողոց Թիւ 275, Էսթիվիկ եւ Ընկերութիւն։

Վեց ու վեց ֆրանքով ուղուած տեղը կը յանձնուի։

Կ. Պոլսոյ մէջ կը գտնուի Մէկիքի, Դասապեան, Քիւչիւքեան ու Քանդիլիք եւ այլ մեծ դեղավաճառներու քով։ 356 6—52

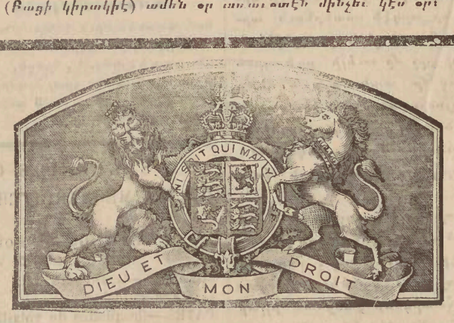

ՀԻՆ ՊՐԱՆՏԻ

Ժ. Ֆ. ՄԱԿՆԱՄԱՐԱ

ՔՈՆԴԱՆԱՔ
ՇԱՐԱՆԴԻ ՖԻՔՍԱՆԴԱ
ԱՄԵՆ ՏԵՂ ԿԷ ԳԱՆՈՒԻ

340

ՇՈՓԵՆԱՎԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ և ՄԱՐՈՒՔԵԱՆ
Ն. ԲԱՌԻ և ԸՆԿ
Մարսիլիայի և Պոլսոյ Քրիստոնեական Շուկայ

Սկսեալ ջրգնեալ ուղղակի Մարսիլիա պիտի ուղեւորի Օգստ. 27ին (Ք. Ե.)։

Բարիզ-Լիոն-Մարսիլիայ երկաթուղեաց ուղեւորութիւնն ի մրցանս առնելով,

Ա. կարգ 245 ֆրանք
Բ. » 175 »

Ուղղակի և արագ ուղեւորութիւն Նաւուղեաց, ուղեւորութեան և այլ տեղեկութեանց համար

Դիմեցէք գործակատար
ԹՈՄԱՅԻ ԲԷՊՈՒԼ
Մասիկնէ փողոց թ. 108

133

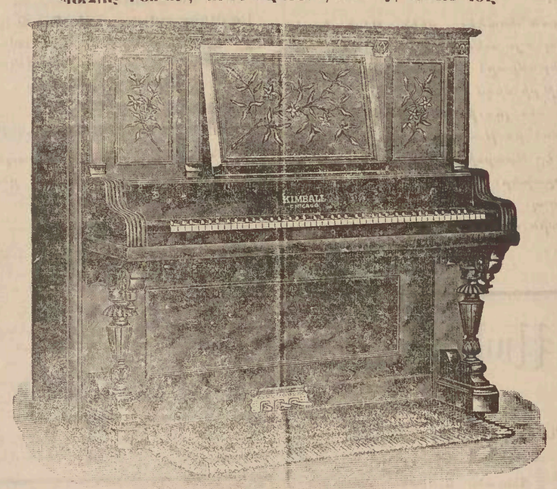

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԴԱՇՆԱԿՆԵՐՈՒ ԵՒ ԵՐԳԵՀՈՆՆԵՐՈՒ
ՊԱՀԱՆՋ ԳՆԱՑՈՒ, ՈՒՇԻԹՈՒ, ԽԱՆ, ԹԻՒ 7, ՍԹԱՄՊՈՒԼ

W. W. KIMBALL & C°
ՇԻԳԱԳՈՅՈՒ ՀՈՌԱՅԱՍԻՐՈՐ ԳՈՐԾԱՐԱՆԻՆ
ԳԱԼՈՊՊԻԱՆԱՆ «ՅԻՆԳԷՐԼԱՆԴ ՑՈՒՑԱՀԱՆԳԷՍԻՆ»
ԱՄԵՆԱԲԱՐՁՐ ՎԱՐՁԱՏՐՈՒԹԻՒՆԸ ՍՏԱՑԱԾ
ՁԱՅՆ.— ՔԱՂՑՐ ԵՒ ՆԵՐԴԱՇՆԱԿ
ՇԻՆՈՒԱԾՔՏ.— ՁՈՒՆ ԵՒ ՁՕՐԱՒՈՐ

Ամերիկեան ապրանց գերազանցութիւնին աշխարհաճանաչ է արդէն։ միայն թէ գներուն համեմատաբար բարձրութեան պատճառաւ գլուխ մատչելի չեն համարուած այս երկրին մէջ։ Կոստիկեան եղբարք պատմ. ուՇին ծանուցանել Արդոյ հասարակութեան թէ մասնաւոր համաձայնութեան մէջ եկած են այս գործարանին հետ, Պոլսոյ, Եգիպտոսի, Պուլկարիոյ եւ բոլոր Արեւելքի մէջ այս ընտիր գործիները ծանօթացնելու համար, որով կարող են նոյն իսկ յաւերկրա ծախուած գներէն շատ աւելի ժան վաճառել զանոնք։

Արդոյ յաձախորդք, փոխանակ Բերայի մեծածախս խանութները դիմելու, երբ մեր վաճառատունն այցելել ուզեն, փրծով պիտի տեսնեն թէ հասարակ դաշնակի մը գնէն բիչ մը աւելի վճարելով, պիտի կարենան ունենալ այս պատուական դաշնակներէն եւ երգեհոններէն։

ԿԸ ԳՏՆՈՒԻՆ ՆԱԵՒ ԾԱԼԼՈՒՈՂ ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ
ԲՈԼՈՐՈՎԻՆ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԳԻՒՏ

Դոցուած վիճակի մէջ հայելաւոր սրանչելի դարանի մը ձեւն ունենալով, բացուած ատեն իւր ամեն պէտերովը կատարեալ եւ հանգստաւէտ անկողին մը կը ներկայացնէ։

EMULSION SCOTT

(ՍԿՕԹԻ ՕՐԼԵՐԷՆ)
ՔՈՐԻՒ ՁԿԷՆ ԳՈՒՑ ԻՒՂ
Իւղոփիկ ոչ շոշ Ի տպագրի
Գաստասեալ ձեռամբ ՍԿՕԹԻ և ԳՈՅԻՆԻ
Ի Նիւ-Եորք։

Կաթին չափ ախորժահամ է

Մարթ. ձկան համ իւղի բոլոր յատկութիւններն զուտ։ Հիպոֆոսֆիտներու յատկութիւններն ալ ունի

Կը բուժէ թոքախտը
Կը բուժէ անարիւնութիւնը
Կը բուժէ խոյլերը
Կը բուժէ հաղը, ցրտաւուլութիւնները
Կը բուժէ ընդհանուր տկարութիւնը
Կը բուժէ մանկանց ճոռաղութիւնը

Ժամիկներուն ընդունուած է, ախորժ համ ու հոտ ունի, դիւրաբաշխ է և ամենէն փափուկ ստամոքսները կը տանին զայն։

Կը վաճառուի գլխաւոր դեղավաճառաց և դեղագործաց քով։

Գործակատարք ի Կ. Պոլիս, ՀԱՄՄԷՐ ԵՒ ՀԱՒԻԼԷ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈՓԵՆԱՎԱՅԻ

ԵԼԷԿԻ-ԼԻՈՆԻՈՆ Ա.Դգլոյ, Կ. Պոլսոյ
Ի Օրէնսյէ ՄԷՆ

ԹՈՄԱՅԻ ԲԱՐԻՍՆ ՈՐԴԻՔ և ԸՆԿ.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ալպանս	2400	Դամբինկս	1600	Բարէրմս	3200
Անտէլս	3000	Կարլէս	5500	Բաէտէր	1700
Արոլս	5500	Կիրանս	2200	Բլանս	1500
Արիս	2300	Կոզս	1800	Բոլս	1000
Արիոսոս	3000	Կրօնս	2200	Քուլիզ	2800
Պասանս	3000	Հիրս	2000	Բիալոս	4400
Պորտոնս	2200	Հիտալիս	3000	Բինալոս	3200
Գրանս	2000	Հինտու	7000	Բօլս	3000
Գրիֆիզս	8800	Համպէր	1200	Բոմէս	3500
Դէյրս	2600	Այակս	5000	Բօզարիս	3500
Դալիբաս	2500	Ձիւնս	2300	Մարէրնս	4000
Դամէս	2100	Գիլաս	2000	Մանդիակս	8200
Դաֆս	2000	Բոպրենս	4200	Մարֆս	2800
Իսոս	2700	Թօվնս	2200	Միլիս	2000
Զիրակս	5000	Լէս	2000	Մորէնս	4300
Գլիս	3500	Լէբանոն	4500	Թ. Ուիրբն	3000
Գօլբրաս	3400	Լիմբրնս	3000	Թուրս	1200
Գիզ	3500	Մարս	1500	Թոլիս	2800
Տանս	2500	Մարլենկս	4300	Թօրբիս	900
Տուրս	1800	Մարգէլիս	6500	Ուրբինս	5000
Տրաս	2100	Մրիս	2000	Զօլնուրնս	5000
Էպանս	2600	Մուրինս	3100	Ցիս	3600
Էլտոբաս	3500	Նէլբս	2000	Զէպրա	1000
Էլէրբրս	3200	Որլեանս	3000	Տիֆայնս	200
Էրանս	2600	Ոմէլիս	5000	Զրանս	200
Ֆանբրն	800	Օգրանս	4500	Զէրս	100
Ֆիտս	700	Ոգրս	2000	Մոսբիս	120

Էնիրբրն Մոնարք 8000 Բիրմրբրն Մոնարք 8000
Էլգրբն Մոնարք 8100

Իսկ շոգենաւը, նաւապետ Ուսրբն, ընդհանուր վաճառքով Հրլէն մեկնած է, ամսոյս 13ին և 26ին հոս կնպասուի։

Ուղեւորներու համար ամէն դիւրութիւն կրնծայուի

Դիմել առ Ֆ. ՀԻԼՏ եւ Ռիծօ
Գործակալք
Թիւ 17—18, Քիւչիւք Միւլիթ
Խան։ Ղալաթիա

332

Արտօնատէր Ս. ՏԱՄԱՏԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ԼՐԱԳՐՈՒ

HAMBURG MUNICH UNITED

ՀԱՄՊՈՒՐԿ ԵՒ ՄԻՒՆԻԽ

ՄԻԱՑԵԱԼ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

Դրամագլուխ	Ֆռանք 8,000,000
Պահեստի Ֆոնդում	10,028,000
Տարեկան հասոյթ	23,250,000

Ընկերութիւնքս ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ կ'ապահովագրեն մթերանոցներ և բանկութիւններ և սոցա մէջ գտնուած վաճառքներ և կարասիներ խիստ չափաւոր սակագնով

894 Լիազօր ներկայացուցիչ Կ. Պոլսոյ
ԳԱՌԵՒԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ, Պոլիս, Պահչէ-Գապու. Ղանիֆատիս խան. 12, 13, 14

ԱՆԱՏՕԼՈՒԻ ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Երթեւեկութիւն կառախումբերու
1895 Յունիս 26 Հ. Տ. երկուշաբթիէն սկսեալ
ՀԱՅՏԱՐ ԲԱՇԱ. ԷՍԿԻ-ՇԷՀԻՐ ԳԻԾ

ԵՐԹ

ԿԱՅԱՐԱՆ		ԿԱՌԱԽՈՒՄԲ Թ. 6 Ճամբ. Առտու	Թ. 34 Խառն Առտու	Թ. 8 Ճամբ. Առտու	Թ. 10 Ճամբ. Առտու	Թ. 12 Ճամբ. Առտու	Թ. 14 Ճամբ. Առտու	Թ. 16 Ճամբ. Առտու	Թ. 18 Ճամբ. Իրկն.	Թ. 36 Խառն Իրկն.	Թ. 20 Ճամբ. Իրկն.	Թ. 22 Ճամբ. Իրկն.	Թ. 24 Ճամբ. Իրկն.
		ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.
Քարաքէօյ Կամուրջ	մկնմ.	10 40	11 —	1 10	2 15	3 25	4 15	5 5	6 35	7 30	9 35	10 30	11 35
Հայտար Փաշա	ժմնմ.	11 5	11 25	1 35	2 40	3 50	4 40	5 30	7 —	7 55	10 —	10 55	12 —
	մկնմ.	11 12	11 45	1 45	2 48	4 —	4 45	5 40	7 10	8 10	10 7	11 5	12 8
Քըզըլ-Թօբրաք		11 19	— —	1 52	2 55	4 7	4 52	5 47	7 17	8 19	— —	11 13	12 15
Ֆէնէր-Եօլու	»	11 25	— —	1 56	3 1	4 11	4 56	5 51	7 21	8 24	10 16	11 18	12 19
Կէօզ-Թէփէ	»	11 30	— —	2 1	3 6	4 16	5 1	5 56	7 26	8 30	— —	11 24	12 24
Էրէնքէօյ	»	11 36	12 2	2 5	3 9	4 23	5 4	6 1	7 32	8 37	10 24	11 30	12 29
Պօսթանճըք	»	11 45	12 12	2 13	ժմն.	4 31	ժմն.	6 10	7 41	8 47	10 31	11 42	12 38
Մալթէփէ	»	11 58	12 26	2 25	—	4 42	—	6 22	7 53	9 —	10 41	11 53	12 49
Քարթալ	»	12 9	12 42	2 37		4 55		6 35	8 6	9 16	10 52	12 5	1 1
Բէյնոլք	ժմնմ.	12 17	12 52	2 45		5 3		6 43	8 14	9 26	11 —	12 13	1 9
	մկնմ.	— —	1 2	— —		— —		— —	— —	9 38	— —	— —	— —
Թուզլա	»		1 27							10 3			
Կէյկզէ	»		1 51							10 30			
Տիլ-Իսքէլէսի	»		— —							10 56			
Թավշանճիլ	»		2 25							11 10			
Հէրէքէ	»		2 43							11 31			
Եարբրմա	»		3 4							11 54			
Թիւթիւն-Զիֆիլիք	»		3 18							12 10			
Տէրինճէ	»		3 29							12 22			
Իզմիտ	ժմնմ.		3 44							12 38			
	մկնմ.		3 59										
Պէօյիւք-Տէրպէնտ	»		4 38										
Մարանճա	»		5 11										
Առա-Բազար	»		5 38										
Կէյվէ	»		6 27										
Աք-Հիսար	»		6 53										
Մէքէճէ	»		7 28										
Լէֆքէ	»		7 58										
Վէզիր-Խան	»		8 36										
Պիլէճիք	ժմնմ.		9 20										
	մկնմ.		9 32										
Քարաքէօյ	»		10 44										
Պօզիւք	»		11 25										
Ին-Էօնիւ	»		12 12										
Զուբուր-Հիսար	»		12 42										
Էսկի-Շէհիր	ժմնմ.		1 20										
			իրկն										

6 18, 36, 20 Թիւ. կառախումբեր Ֆէնէր-Պաղչէի ճամբուն վրայ Ֆէնէր-Պաղչէի կառախումբոց հետ պիտի հաղորդակցին։

ԷՍԿԻ ՇԷՀԻՐ ՔԷՕԹԱՀԱՅԻ ԳԻԾ

ԵՐԹ			ԴԱՐՁ		
ԿԱՅԱՐԱՆ	Կարգ. Թ. 222 Խառն Առտու		ԿԱՅԱՐԱՆ	Կարգ. Թ. 221 Խառն Իրկն.	
	ժ.	վ.		ժ.	վ.
Էսկի-Շէհիր մեկն.	1	—	Քէօթահիա մեկն.	7	34
Կէօքճէ քըրբք »	2	—	Ալաեոնտ »	8	16
Սապոնճը բրնար »	3	4	Սապոնճը բրնար »	9	20
Ալաեոնտ »	4	14	Կէօքճէ քըրբք »	10	16
Քէօթահիա ժմն.	4	40	Էսկի-Շէհիր ժմն.	11	14

ԴԱՐՁ

ԿԱՅԱՐԱՆ		ԿԱՌԱԽՈՒՄԲ Թ. 1 Ճամբ. Առտու	Թ. 3 Ճամբ. Առտու	Թ. 5 Ճամբ. Առտու	Թ. 31 Խառն Առտու	Թ. 7 Ճամբ. Առտու	Թ. 9 Ճամբ. Առտու	Թ. 11 Ճամբ. Առտու	Թ. 13 Ճամբ. Առտու	Թ. 15 Ճամբ. Իրկն.	Թ. 17 Ճամբ. Իրկն.	Թ. 33 Ճամբ. Իրկն.	Թ. 19 Խառն Առտու
		ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.
Էսկի-Շէհիր	մկնմ.											9 45	
Զուբուր-Հիսար	»											10 24	
Ին-Էօնիւ	»											10 58	
Պօզիւք	»											11 35	
Քարաքէօյ	»											12 11	
Պիլէճիք	ժմն.											1 1	
	մկնմ.											1 11	
Վէզիր-Խան	»											1 50	
Լէֆքէ	»											2 29	
Մէքէճէ	»											3 3	
Աք-Հիսար	»											3 31	
Կէյվէ	»											3 58	
Առա-Բազար	»											4 54	
Մարանճա	»	11, 13, 15, 17, Թիւ կառախումբը Ֆէնէր-Պաղչէի ճամբուն										5 12	
Պէօյիւք-Տէրպէնտ	»	վրայ Ֆէնէր-Պաղչէի կառախումբոց հետ պիտի հաղորդակցին.										5 41	
Իզմիտ	ժմն.											6 18	
Տէրինճէ	մկնմ.				10	5						6 33	
Թիւթիւն-Զիֆիլիք	»				11	3						6 49	
Եարբրմա	»				11	4						6 59	
Հէրէքէ	»				11	32						7 14	
Թաֆշանճիլ	»				12	5						7 40	
Տիլ-Իսքէլէսի	»				12	19						7 53	
Կէյվէզ	»				12	30						— —	
Թուզլա	»				1	2						8 34	
	»				1	27						8 57	
Բէյնոլք	ժմն	— —			1	50						9 19	
	մկնն.	10 35	11 38	12 33	1	58		3 40		5 36	7 32	9 5	9 27 11 11
Գարթալ	»	10 44	11 47	12 44	2	10		3 49		5 45	7 41	9 15	9 43 11 20
Մալթէփէ	»	10 55	11 59	12 56	2	27		4 1		5 57	7 54	9 26	10 1 11 31
Պօսթանճըզ	»	11 5	12 11	1 7	2	41		4 12		6 9	8 5	9 37	10 15 11 41
Էրէնքէօյ	»	11 14	12 18	1 19	2	52	3 27	4 22	5 14	6 19	8 15	9 46	10 30 11 48
Կէօզթէփէ	»	11 18	— —	1 23	2	56	3 31	4 26	5 18	6 23	8 19	9 50	— — 11 52
Ֆէնէր-Եօլու	»	11 23	— —	1 28	3	2	3 36	4 33	5 23	6 28	8 25	9 55	10 40 11 57
Գէղրլ-Թօփրաք	»	11 27	12 26	1 32	3	6	3 40	4 38	5 27	6 32	8 29	9 59	— — 12 1
Հայտար-Փաշա	ժմն.	11 33	12 32	1 38	3	13	3 46	4 44	5 33	6 38	8 35	10 5	10 49 12 7
	մկմ.	11 40	12 40	1 45	3	25	3 55	4 50	5 40	6 45	8 42	10 15	11 5 12 12
Քարաքէօյ Կամուրջ	ժմն.	12 5	1 5	2 10	3	50	4 20	5 15	6 5	7 10	9 7	10 40	11 30 12 37
												իրկն.	

ԵՐԹ

ԿԱՅԱՐԱՆ		Կարգ. Թ. 122 Խառն Առտու	
		ժ.	վ.
Էսկի-Շէհիր	մեկ.	12	—
Ազ-Բունար	»	12	49
Ալբի-Քէօյ	»	1	32
Պէյլիկ-Ակիրը	»	2	20
Սարը-բէօյ	»	3	3
Պիչէր	»	4	29
Սազլար	»	5	14
Պէյրիք քէօրբիւ	»	5	57
Օլատը	»	6	3
Մալիքէօյ	»	8	12
Սրնճան-բէօյ	»	9	13
Էնկիւրիւ	ժմն.	10	8
		իրկն.	

ԴԱՐՁ

ԿԱՅԱՐԱՆ		Կարգ. Թ. 12 Խառն Առտու	
		ժ.	վ.
Էնկիւրիւ	մեկ.	1	3
Սրնճան-բէօյ	»	2	30
Մալի-բէօյ	»	3	39
Բուլատը	»	5	16
Պէյլիր-բէօրբիւ	»	6	6
Սազլար	»	6	39
Պիչէր	»	7	26
Սարը-բէօյ	»	8	30
Պէյ Իկ-ախբը	»	9	36
Ալբի-բէօյ	»	10	30
Ազ-Բունար	»	11	7
Էսկի-Շէհիր	ժմն.	11	54
		իրկն.	

ԷՍԿԻ ՇԷՀԻՐ ԷՆԿԻՒՐԻՒՆ ԵՒ ՄԻՒՆԻԽ

ՕԵՏԱՏԱՑ ԿԱՌԱԽՈՒՄԲԵՐԸ ՈՒՐՐԱՔԻ ԵՒ ԿՐԿՈՒԱ ՕՐԸՆ ԳԻՏԻ ԲԷՐԹԵՒՆԵՐՆԵՐ՝ — 529, 530 և 531 ԹԻՒ ԿԱՌԱԽՈՒՄԲԵՐՈՒ ՄԷՋ ՊԻՏԻ ՓՈՓՈԽՈՒԻՆԵՐ ԵՒ ՄԻՒՍ ԿԱՌԱԽՈՒՄԲԵՐՈՒ ՄԷՋ ՊԻՏԻ ՓՈՓՈԽՈՒԻՆԵՐ ԵՒ ՄԻՒՍ